

Rodzic
W MIEŚCIE

Moja
**STREFA
SZKOLNA**

**Niższe prędkości - zdrowsze
i szczęśliwsze społeczności**

Opracowanie dla rodziców, nauczycieli i mieszkańców, którzy chcą zadbać o bezpieczeństwo, zdrowie oraz prawidłowy rozwój społeczny i fizyczny dzieci.

Projekt realizowany ze środków Fundacji InterCars oraz Fundacji Stats4Stars, organizatora Wielkiej Wyprawy Maluchów w ramach Programu Grantowego Drogowskaz.

 **INTERCARS
Fundacja**

MOJA STREFA SZKOLNA

Niższe prędkości - Zdrowsze i szczęśliwsze społeczności

*Opracowanie dla rodziców, nauczycieli i mieszkańców,
którzy chcą zadbać o bezpieczeństwo, zdrowie
oraz prawidłowy rozwój społeczny i fizyczny dzieci*

Tekst: Barbara Król

Współpraca: Agnieszka Krzyżak-Pitura, Paweł Jaworski

Skład i oprawa graficzna: Nomads Media

Zdjęcie na okładce: Freepik

Zdjęcia: Zasoby Fundacji

Warszawa 2024

SPIIS TREŚCI

I. Wprowadzenie	4
-----------------	---

II. Bezpieczeństwo systemowe	8
------------------------------	---

Krok I: Opracuj plan działań bezpiecznej Strefy Szkolnej	14
---	----

Krok II: Realizacja inicjatyw BRD	31
-----------------------------------	----

Krok III: Monitoruj postępy	44
-----------------------------	----

Krok IV: Oceń i weryfikuj	46
---------------------------	----

Załącznik I - Przykładowe inicjatywy BRD	50
--	----

Załącznik II - List i ankieta	63
-------------------------------	----

WPROWADZENIE

Fundacja **Rodzie w mieście** angażuje się we współpracę ze szkołami w celu poprawy bezpieczeństwa drogowego i wprowadzania zmian zapewniających zdrowy rozwój społeczny i fizyczny dzieci. Zespół projektu **Moja strefa szkolna – strefa serca - bezpieczna i przyjazna przestrzeń wokół szkoły** realizowanego w ramach Drugiej edycji Programu Drogowskaz opracował niniejszy zbiór informacji dotyczących szczególnych założeń dla otoczenia szkół.

Naszą rolą będzie zachęcenie Ciebie, kierownictwa szkoły i społeczności, do wdrożenia planu działań na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego i przemiany otoczenia szkoły podstawowej w bezpieczną i zieloną przestrzeń publiczną, zachęcającą dzieci do wspólnej zabawy oraz samodzielnego eksplorowania środowiska.

1 Jaki jest nasz cel?

Celem niniejszych wytycznych jest dostarczenie informacji i narzędzi, które pomogą opiekunom oraz kierownictwu szkół w opracowaniu i wdrożeniu planu działań na rzecz bezpieczeństwa drogowego i zdrowego otoczenia szkół we współpracy z lokalną społecznością, aby zmniejszyć ryzyko wszelkich zdarzeń mających miejsce w drodze do i ze szkoły oraz ograniczyć szkodliwe czynniki środowiskowe tj. zanieczyszczenie powietrza, hałas i niesprzyjające rozwojowi dzieci otoczenie.

W ten sposób możemy osiągnąć szereg kluczowych celów społecznych i gospodarczych, w tym:

- Zmniejszenie natężenia ruchu i korków, oszczędzając pieniądze;
- Dzieci mają więcej ruchu, są zdrowsze i bardziej uważne;
- Zmniejsza się zanieczyszczenie;
- Rodzice oszczędzają czas i pieniądze;
- Ludzie lepiej poznają swoją społeczność i środowisko;
- Dzieci i rodzice zyskują więcej możliwości interakcji społecznych.

Wszystkie szkoły borykają się z problemami związanymi z zarządzaniem zagrożeniami w swojej szkole i wokół niej, szczególnie w godzinach otwarcia i zamknięcia szkół. Zwiększone natężenie ruchu, w tym pieszych, rowerzystów, samochodów, a nawet autobusów, może prowadzić do niebezpiecznych sytuacji.

Te szczegółowe wytyczne pomogą Wam opracować i wdrożyć plan działań na rzecz zdrowego i bezpiecznego otoczenia waszej szkoły, aby zmniejszyć ryzyko niebezpiecznych sytuacji podczas podróży uczniów i personelu „do i ze” szkoły, a także zmniejszyć ekspozycję na zanieczyszczenia odtransportowe skutkujące poważnymi konsekwencjami zdrowotnymi i ograniczeniem funkcji poznawczych dziecka¹. Nasze opracowanie zawiera cenne rady dotyczące identyfikowania obszarów budzących obawy w środowisku szkolnym. Zawiera sugestie, jak najlepiej rozwiązać te problemy i gdzie można uzyskać dodatkową pomoc.

Każda szkoła boryka się z własnymi, unikalnymi problemami związanymi z otoczeniem szkoły i bezpieczeństwem drogowym, w zależności od tego, gdzie się znajduje i czy jest szkołą miejską lub wiejską. Zatem podejścia

¹ Więcej informacji nt. zagrożeń zdrowotnych dla dzieci spowodowanych zanieczyszczeniami z transportu kołowego znajdziesz na <https://ulicaszkolna.pbd.org.pl>

i możliwe rozwiązania w zakresie poprawy bezpieczeństwa drogowego będą się różnić. Szkoły wiejskie są narażone na wiele zagrożeń, ponieważ znajdują się blisko dróg szybkiego ruchu. Infrastruktura w ich pobliżu może być ograniczona, a przejeżdżający kierowcy mogą nie być w pełni świadomi, że zbliżają się do szkoły. Obszarami ryzyka może być także brak przystanków autobusowych na trasie do domu lub brak ścieżek dla pieszych i ścieżek rowerowych. Szkoły miejskie również borykają się z wyzwaniami, takimi jak korki i ruchliwe trasy dojazdowe, wyższe natężenie ruchu, itd. Wszystkie szkoły w centrach miast, na przedmieściach, w miasteczkach lub wsiach, mogą borykać się z zagrożeniami w mobilności w postaci kłopotliwych skrzyżowań lub nieodpowiednich przejść dla pieszych i rowerzystów. Kluczowa część procesu zapewniania bezpieczeństwa środowiska drogowego dla szkół jest zrozumienie charakteru zagrożeń dla uczniów i zapewnienie skoordynowanej reakcji.

Dlatego też niniejsze wytyczne stanowią podstawę standardowego sposobu, w jaki wszystkie społeczności szkolne mogą oceniać zagrożenia dla bezpieczeństwa drogowego w swojej szkole i wprowadzać środki mające na celu zmniejszenie tego ryzyka.

Przygotowaliśmy dla Ciebie instrukcję porządkującą praktyczną wiedzę o tym, jak skutecznie zaplanować przemianę otoczenia szkoły podstawowej w bezpieczną i zieloną przestrzeń publiczną, zachęcającą dzieci do swobodnej zabawy oraz samodzielnego eksplorowania środowiska w którym żyje. Ta broszura odnosi się do działań, które możesz zrealizować w krótkim czasie wspólnie z innymi osobami związanymi z placówką edukacyjną, urzędnikami lokalnymi oraz ekspertami, przy wykorzystaniu dostępnej infrastruktury oraz niewielkich środków finansowych, na przykład funduszu Rady Rodziców.

Zaprezentowany tutaj model współpracy nie jest tylko teorią! Stworzyliśmy go na podstawie międzynarodowych najlepszych praktyk oraz doświadczeń naszego zespołu wynikających z realizacji podobnych procesów w kilku miejscach w Polsce.

2 Kim jesteś?

Jesteś rodzicem dziecka, które dziś uczy się w jednej ze szkół podstawowych, gdzie pracował nasz zespół. A może jesteś nauczycielem w takiej placówce lub mieszkańcem bloku lub domu w jej otoczeniu?

Zwracasz uwagę na zagrożenia wynikające ze wzmożonego ruchu samochodowego wokół obiektu edukacyjnego? Widzisz, że liczba i prędkość poruszania się aut utrudniają przemieszczanie się dzieciom docierającym codziennie do szkoły pieszo, na hulajnodze lub na rowerze? Martwi Cię brak drzew i urządzeń do zabawy na tym obszarze? Obserwujesz, że młodzi ludzie poszukują miejsca odpoczynku dla siebie i swoich rówieśników, lecz nie zawsze je znajdują? Widzisz boisko, ale masz świadomość, że to nie jest teren dla najmłodszych?

Na pewno zastanawiasz się czasami, w jaki sposób poprawić zagospodarowanie i funkcjonowanie ulicy lub placu w sąsiedztwie szkoły, ale nie wiesz, od czego zacząć. Chcesz naprawdę doprowadzić do zmiany i teraz szukasz pomocy. Dobrze trafiłeś! To właśnie do Ciebie adresowana jest niniejsza instrukcja.

BEZPIECZEŃSTWO SYSTEMOWE

VISION
ZERO
 BY 2050

Bezpieczny System opiera się przede wszystkim na Wizji Zero, uznającej, że konieczność podróżowania nigdy nie powinna zagrażać życiu i zdrowiu ludzi. Wizja Zero to długoterminowy cel, który zakłada brak ofiar śmiertelnych i poważnych obrażeń w wypadkach

drogowych. Jest on wspierany przez szereg ograniczonych w czasie celów w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego. Cele te określają skuteczne, wielosektorowe interwencje i lepszą skuteczność podejmowanych działań (Narodowy Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego 2021-2030²). Wiele europejskich miast zobowiązało się także do indywidualnych planów, np. Wizji Zero wypadków z dziećmi w swoich regionach.

Nasze opracowanie oparte jest o podejście bezpiecznego systemu, które zakłada, że wypadki będą miały miejsce, ale nie powinny prowadzić do śmierci lub poważnych obrażeń. Aby to osiągnąć, należy współpracować ze wszystkimi partnerami, aby stworzyć system, który minimalizuje ryzyko śmierci i poważnych obrażeń. Wiąże się to z utworzeniem wielosektorowej wspólnej odpowiedzialności. Jest to podejście wypracowane przez najlepsze instytuty naukowe i praktyków, wdrażane w całej Europie.

² <https://obserwatoriumbrd.pl/narodowy-program-bezpieczenstwa-ruchu-drogowego-2021-2030/>

Kluczowymi elementami Bezpiecznego Systemu są:

- bezpieczne drogi i pobocza
- bezpieczne prędkości
- bezpieczne pojazdy
- bezpieczne korzystanie z drogi
- opieka powypadkowa
- bezpieczne zawodowe korzystanie z dróg
- bezpieczne i zdrowe sposoby przemieszczania się

Odpowiedzialność jest podzielona na wiele sektorów, obejmujących osoby planujące, projektujące i obsługujące system ruchu drogowego, a także wszystkich, którzy z niego korzystają. Pamiętajmy, że to my możemy określić Wizję Zero dla swojej miejscowości i sami ją osiągnąć!

Skorzystaj z podejścia Bezpieczny System

Władze lokalne, o ile pozwalają na to środki, odgrywają także znaczącą rolę w poprawie bezpieczeństwa dróg w pobliżu szkół. Obejmuje to:

- wprowadzenie ograniczeń prędkości
- udostępnienie lub modernizację chodników
- budowę lub modernizację przejść dla pieszych
- realizację „stref szkolnych” i „ulic szkolnych”
- usuwanie lub uniemożliwianie parkowania samochodów przed szkołami
- zapewnienie oddzielnego dostępu dla pojazdów i pieszych/rowerzystów do szkół
- zapewnienie interwencji wizualnych, np. dodatkowego niestandardowego oznakowania pionowego i poziomego wyróżniającego przestrzeń dla dzieci

- wprowadzenie obiektów 'Parkuj i Idź' tam, gdzie to możliwe, na obszarach miejskich, gdzie miejsca przywozu i odbioru znajdują się z dala od bezpośredniego sąsiedztwa szkoły (do 1 km) – pobliskie kościoły lub punkty handlowe mogą zezwolić na korzystanie z parkingów dla samochodów przywożących dzieci, oraz w szkołach na obszarach wiejskich, jeśli są dostępne ścieżki i chodniki dla pieszych
- projektowanie bezpiecznych miejsc odbioru i wysiadania
- egzekwowanie szkolnych zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- audyty na wczesnych etapach planowania nowych szkół / lub przy przebudowach wokół istniejących placówek, w celu zapewnienia, że przed otwarciem nowej szkoły lub odcinka nowej drogi zostaną wdrożone wymagane interwencje, takie jak:
 - nowe lub szersze chodniki,
 - ścieżki rowerowe,
 - bezpieczne przejścia dla pieszych,
 - nowe lub przeniesione przystanki autobusowe,
 - odpowiednie ograniczenie prędkości.

Szkoły powinny, jeśli to możliwe i gdy jest to bezpieczne:

- zachęcać do aktywnej mobilności,
- zniechęcać do przyjeżdżania samochodem,
- upewnić się, że infrastruktura i otoczenie szkoły pomagają osobom korzystającym z aktywnych sposobów podróżowania, na przykład zapewniając miejsca do parkowania rowerów/hulajnóg,
- zapewniać aktywną edukację w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- egzekwować obowiązek używania elementów bezpieczeństwa, tj. kasków, dobrze wyposażonych w oświetlenie rowerów, odblasków,
- zapewnić dzieciom i rodzicom bezpieczne miejsca do oczekiwania na terenie szkoły z dala od ruchu drogowego, co ma miejsce zarówno w szkołach miejskich, jak i wiejskich,

- starać się minimalizować i/lub spowalniać ruch przed szkołą,
- współpracować ze wszystkimi osobami uprawnionymi do poprawy bezpieczeństwa drogowego w zakresie edukacji i egzekwowania przepisów, np. zakazu postoju z włączonym silnikiem powyżej 1 min.

Należy pamiętać, że bezpieczeństwo w strefie szkolnej można zapewnić tylko przy współpracy i koordynacji całego systemu. Rodzice i opiekunowie mogą także wziąć udział w programach i inicjatywach takich jak:

- Parkuj i Idź – zostawianie pojazdów na parkingach oddalonych od szkoły skąd można przejść spokojnie w kilka minut do placówki,
- Spacer w środę – organizacja pieszego dojścia do szkoły w wyznaczonym dniu,
- Autobusy rowerowe w celu zmniejszenia natężenia ruchu samochodowego przyjeżdżającego do szkoły,
- Akcja „Bezpieczna droga do szkoły” – wyznaczanie tras alternatywnych.

Edukacja o bezpieczeństwie ruchu drogowego / komunikacyjna w szkołach na wszystkich poziomach – przedszkolnym, podstawowym i średnim – dostarcza wiedzy, która wpływa na decyzje użytkowników dróg. Edukacja musi mieć charakter ciągły, aby przygotowywać do bezpiecznego funkcjonowania w systemie na każdym etapie życia - edukacja ustawiczna opiera się na wcześniejszej edukacji o ruchu drogowym i kładzie podwaliny pod kolejne etapy mobilności. Należy pamiętać, że u dzieci najszybciej następuje zmiana faz rozwoju (np. umiejętność oceny odległości i prędkości), zmiana środowiska poruszania się, aktywności komunikacyjnej, postrzegania zasad (także ruchu drogowego) oraz wiedzy i umiejętności.

Aktywna mobilność – Naszą wizją musi być bezpieczniejsze środowisko, które zachęca dzieci i rodziców/opiekunów do spacerów, jazdy na rowerze lub korzystania z aktywnych sposobów podróżowania do i ze szkoły, gdzie jest to zdrowe i bezpieczne.

Postępuj zgodnie z prawem

Przestrzeganie przepisów ruchu drogowego ratuje życie i zapobiega obrażeniom.

Korzystając z dróg publicznych, wszyscy użytkownicy dróg – kierowcy, piesi, rowerzyści, motocykliści i użytkownicy innych urządzeń transportu osobistego – muszą przestrzegać przepisów ruchu drogowego. Zasady te określają odpowiednie przepisy i szczegółowo opisują prawidłowe zachowania wszystkich uczestników ruchu. Przepisy nakładają na nas obowiązek wzięcia osobistej odpowiedzialności za korzystanie z dróg, dzięki czemu możemy stać się lepszymi, bezpieczniejszymi i bardziej odpowiedzialnymi społecznie użytkownikami dróg.

Niebezpieczne zachowania użytkowników dróg

Być może spotkałeś się z zachowaniami innych, które są nie tylko wyjątkowo niebezpieczne i zagrażające życiu, ale także nielegalne. **Mogą one skutkować mandatami lub punktami karnymi, ale przede wszystkim zagrożeniem w otoczeniu szkoły, np.:**

- parkowanie na chodniku, przejściu dla pieszych lub miejscach wyznaczonych dla osób niepełnosprawnych przed szkołą,
- przekroczenie wyznaczonego ograniczenia prędkości,
- zawracanie w miejscu niedozwolonym,
- przejeżdżanie na czerwonym świetle (kierowcy i rowerzyści),

- niezastosowanie się do sygnałów na przejściach dla pieszych (piesi i rowerzyści),
- zorganizowany przewóz dzieci w pojeździe, który nie jest wyposażony w odpowiednie pasy bezpieczeństwa,
- niestosowanie fotelika samochodowego odpowiedniego do wzrostu i wagi dziecka,
- niezapięcie pasów bezpieczeństwa,
- korzystanie z pojazdów w złym stanie technicznym,
- cofanie na drogę główną z drogi podrzędnej w otoczeniu szkoły,
- nieustępowanie pieszym i rowerzystom,
- niebezpieczne wyprzedzanie rowerzysty,
- jazda po chodniku lub ścieżce rowerowej.

Kroki mające na celu poprawę bezpieczeństwa drogowego w Twojej szkole

W tej części przedstawiamy cztery kroki, które możecie podjąć, aby poprawić bezpieczeństwo w otoczeniu Twojej szkoły.

Krok I

OPRACUJ PLAN DZIAŁAŃ **BEZPIECZNEJ** STREFY SZKOLNEJ

Punktem wyjścia może być stworzenie planu działań na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego. Pomoże Ci to:

- przeanalizować sposób, w jaki Twoi uczniowie docierają do szkoły
- zidentyfikować związane z tym ryzyko i problemy,
- spojrzeć na sposoby rozwiązania każdego problemu,
- ustalić, kto może zająć się tymi kwestiami,
- wyznaczyć termin rozwiązania problemów w otoczeniu szkoły i mobilności.

Główne punkty opracowywania bezpiecznej Strefy Szkolnej

A. Jakie są kluczowe kwestie?	B. Jak je rozwiążemy?	C. Kto to zrobi?	D. Do kiedy?	Postęp	Ukończenie
					TAK
					NIE
					TAK
					NIE

Tabela 1: Tabela głównych punktów, które należy wziąć pod uwagę podczas opracowywania szkolnego planu działań na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Wskazówka – Oprócz tego, co opisano w niniejszych wytycznych i na rysunku 1, poniższe kroki mogą okazać się przydatne przy opracowywaniu planu działania. Należy uwzględnić to, co waszym zdaniem najlepiej pasuje do otoczenia waszej szkoły i społeczności. Oto dalsze przykłady tego, co można uwzględnić:

- **Wprowadzenie:** Jaki jest cel naszego planu i do kogo jest on skierowany?
- **Wizja Zero:** Naszym celem jest zero ofiar śmiertelnych i zero poważnych obrażeń do roku...
- **Bezpieczny system:** Wypadki będą się zdarzać, ale nie powinny one prowadzić do śmierci lub poważnych obrażeń. Aby to osiągnąć, wszyscy musimy współpracować, aby zmniejszyć ryzyko ciężkich obrażeń. Nigdy nie jesteśmy w stanie całkowicie wyeliminować kolizji drogowych, ponieważ zawsze będzie do nich przyczyniał się błąd ludzki. Minimalizacja czynników ryzyka (np. prędkość, widoczność, jakość infrastruktury, trzeźwość), wpływa na obniżenie ciężkości zdarzeń.
- **Ocena ryzyka:** Co musimy sprawdzić? Jakie jest ryzyko?
- **Audyt otoczenia szkoły:** Określ listę priorytetów naszych istniejących obiektów i zagrożeń.

- **Przywództwo, współpraca i wdrażanie:** Grupa robocza lub kierownictwo szkoły przewodzi, ale współpracuje z całą społecznością szkolną i okolicy.
- **Edukacja:** podnosić świadomość / kształć swoich nauczycieli, pracowników, uczniów i społeczność.
- **Wsparcie:** Jakie wsparcie jest dla was dostępne, aby to zrealizować? Co możemy zaoferować naszej społeczności po wdrożeniu planu?
- **Narzędzia edukacyjne:** Z jakich narzędzi możemy skorzystać?
- **Dalsze informacje:** Gdzie możemy znaleźć więcej informacji?
- **Często zadawane pytania:** lista często zadawanych pytań i odpowiedzi.
- **Przydatne kontakty:** Lista kontaktów.

Obszary do rozpatrzenia przy opracowywaniu szkolnego planu działań na rzecz bezpiecznej **Strefy Szkolnej**

A. JAKIE SĄ KLUCZOWE KWESTIE?
(Wymień ryzyko/ problemy)

B. Jak je rozwiążemy?

C. Kto to zrobi?

D. Do kiedy?

Kierowcy muszą zachować szczególną ostrożność w otoczeniu szkoły, szczególnie przy głównym wejściu lub w pobliżu, ponieważ dzieci są niechronionymi uczestnikami ruchu drogowego ze względu na swoją wielkość i ograniczoną świadomość ruchu drogowego, np. prędkości i możliwych sytuacji drogowych. Niektórzy rodzice/opiekunowie uważają, że nie jest bezpiecznie, aby ich dzieci mogły chodzić do szkoły pieszo lub jeździć na rowerze ze względu na zagrożenia w ruchu drogowym, nawet na obszarach miejskich, gdzie znajdują się ścieżki dla pieszych i przejścia.

Badania przeprowadzone przez Fundację **Rodzie w mieście** pokazują, że dzieci także bardzo często określają otoczenie szkoły jako niebezpieczne. Taka sytuacja może ulec zmianie.

W pobliżu wejścia do szkoły często występują problemy związane z bezpieczeństwem drogowym. Jednakże występują również problemy związane z bezpieczeństwem w drodze do szkoły, nawet w pewnej odległości od samej szkoły, gdzie dla kierowców nie jest oczywiste, że w pobliżu znajdują się dzieci w wieku szkolnym.

W przypadku szkół miejskich, tj. szkół położonych w miastach, na przedmieściach lub w mniejszych miejscowościach, zagrożenie w ruchu drogowym może występować na kłopotliwych skrzyżowaniach lub nieodpowiednich przejściach dla pieszych i przejazdach dla rowerzystów. W przypadku szkół wiejskich obszary ryzyka mogą obejmować brak przystanków autobusowych na trasie do domu lub brak chodników i ścieżek rowerowych. Kluczową częścią procesu zapewniania szkołom bezpieczniejszej mobilności jest zrozumienie charakteru zagrożeń dla uczniów.

Problematyka bezpieczeństwa drogowego w otoczeniu szkoły

Wokół szkół może istnieć szereg różnych kwestii, które nie zawsze są oczywiste lub mogą być odmiennie postrzegane przez różnych użytkowników. Szkoły często mają już zidentyfikowane najistotniejsze problemy i działania na swoim terenie, na których chciałby się skupić. Niektóre z nich pokazano na rysunkach 2 i 3.

Nie ma sensu zajmować się problemem, którego się nie zna z autopsji i nie rozumie, dlatego swoje zaangażowanie w zmiany zbuduj na dokładnym rozpoznaniu sytuacji wyjściowej. Naturalnym jest, że każda osoba wybiera utarte szlaki w swoim miejscu zamieszkania, więc zejdź ze swoich tras choć na moment i poznaj okolice oraz infrastrukturę inną niż zwyczajowo przez Ciebie wykorzystywana. W celu poszerzenia własnego doświadczenia

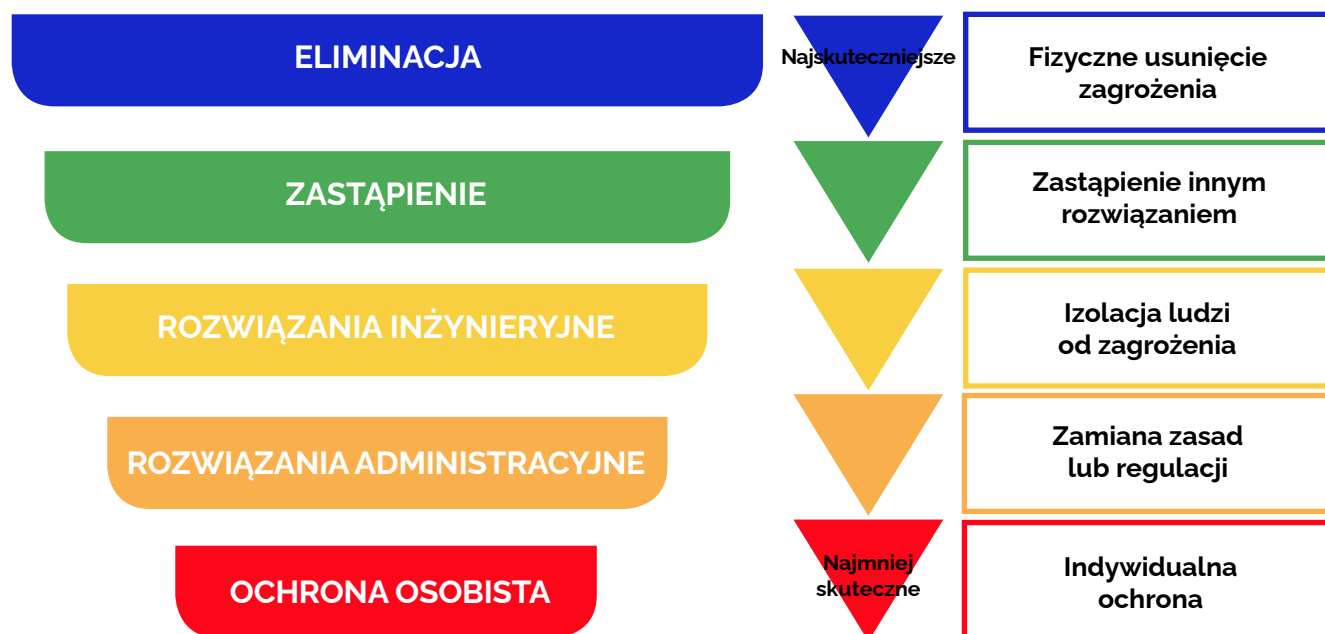
i zdobycia lepszej wiedzy o alternatywnych możliwościach podróżowania, skorzystaj z innych środków transportu niż te, które Ci towarzyszą na co dzień: przespaceruj się, przejedź hulajnogą, rowerem, autobusem czy tramwajem, ewentualnie wsiądź do samochodu osoby, która tak dociera codziennie do szkoły.

Warto także, przeprowadzić konsultacje z rodzicami / opiekunami i całą społecznością szkolną w celu stworzenia pełnego obrazu sytuacji.

Rysunek 2: Typowe zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego w okolicach szkół

Rysunek 3: Hierarchia rozwiązań w środowisku szkolnym

Należy wymienić wszystkie zidentyfikowane problemy/ryzyka w swoim planie działania, opisać je jak najbardziej szczegółowo.

Współpraca z rodzicami / opiekunami

Współpraca z rodzicami i opiekunami w kwestiach związanych z bezpieczeństwem drogowym w okolicy szkoły oraz w drodze do i ze szkoły jest konieczna do identyfikacji wszystkich zagrożeń. Często rodzice mogą obserwować zdarzenia potencjalnie niebezpieczne lub powtarzające się, które nie zawsze są zgłaszane. Współpraca z rodzicami pomaga w zaangażowaniu całej społeczności, zwiększając ich świadomość potencjalnych zagrożeń i zachęcając ich do modelowania bezpiecznego środowiska dla własnych dzieci. W trakcie warsztatów z rodzicami i społecznością możemy porozmawiać o codziennych wyborach w mobilności, ale także otoczeniu szkoły z perspektywy komfortu dzieci i rodziców – miejsc do rekreacji, odpoczynku i swobodnej zabawy.

Zbieranie danych – spacer wokół szkoły

Wybierz się na dość krótki spacer wokół szkoły w godzinach rozpoczęcia lub zakończenia nauki szkolnej, na przykład w okresie od 7:30 do 8:15. Przed wyjściem z domu wydrukuj na kartce A4 mapę tego terenu, którą znajdziesz w dowolnej aplikacji internetowej z mapami. Wyznacz trasę marszu obejmującą wszystkie chodniki prowadzące do wejścia do placówki i przejścia dla pieszych na ich przedłużeniu. Zanotuj uwagi do każdego z tych miejsc:

- czy ciągi mają szerokość pozwalającą na bezpieczne mijanie się osób idących w przeciwnych kierunkach oraz równą nawierzchnię,
- czy są osłonięte koronami drzew przed słońcem i czy są tarasowane przez samochody,
- którędy dzieci jadą na rowerach, gdzie je parkują i czy liczba stojaków jest wystarczającą w stosunku do rzeczywistych potrzeb.
- Zwróć szczególną uwagę na lokalizacje, w których czujesz się niebezpiecznie, i zastanów się, z czego to wynika. Swoje spostrzeżenia zanotuj na mapie, wykonaj też zdjęcia ilustracyjne. Jeżeli masz taką możliwość, obserwacje przeprowadź w dzień słoneczny i ciepły oraz w dzień deszczowy i zimny.

Mapa nr 1. W/w. informacje zapisane w formie mapy przygotowanej do udostępnienia innym osobom zainteresowanym zmianami urbanistycznymi, oprac. Paweł Jaworski

Szkoły mogą zaangażować rodziców i opiekunów za pośrednictwem portalu informacyjnego szkoły (np. Librus), biuletynów i rad rodzicielskich. Alternatywą może być kontakt indywidualny, na przykład za pomocą ankiety. W **Załączniku II** zamieściliśmy wzór listu do rodziców oraz ankietę dotyczącą bezpieczeństwa ruchu drogowego w okolicy szkoły. Wzory te można dostosować do potrzeb waszej szkoły, a następnie wysłać do rodziców/opiekunów w celu uzupełnienia.

Zaproś do ścisłej współpracy osoby, które będą chciały poświęcić na pracę wolontariacką kilka godzin w miesiącu. Wymieńcie się kontaktami oraz ustalcie termin pierwszego spotkania.

Współpraca z uczniami i pracownikami

Przedstaw swoim dzieciom lub dzieciom, które uczysz czy po prostu znasz, gdyż mieszkają obok Ciebie, swoje wnioski dotyczące stanu oraz sposobu funkcjonowania infrastruktury komunikacyjnej. Zapytaj o to, czy one w podobny sposób patrzą na poszczególne problemy, czy dostrzegają inne. Jeżeli wskażą rzeczy, które nie przyszły Ci do głowy, zapytaj o ich spostrzeżenia, a później w odpowiedni sposób zaktualizuj swoją mapę. Nie oceniaj żadnej informacji jako nieistotnej, nie neguj jej i nie pomijaj. Jeżeli możesz wygospodarować czas na wspólną wycieczkę wokół szkoły, skonfrontuj doświadczenia swoje i dzieci w plenerze. W przestrzeni publicznej będzie im łatwiej przypomnieć sobie, które miejsca funkcjonują według nich prawidłowo, a które wymagają poprawy. Z tej aktywności sporządź krótką notatkę, którą w przyszłości będzie można udostępnić innym osobom zainteresowanym kształtowaniem otoczenia szkoły.

Przy ustalaniu, jakie zagrożenia są uciążliwe lub utrudniają zapewnianie bezpieczeństwa wokół szkoły, należy wziąć pod uwagę punkt widzenia uczniów i ich codzienne zachowania. Uczniowie mogliby zaangażować się w przeprowadzanie ankiety dotyczącej bezpieczeństwa ruchu drogowego (**Załącznik II**), która wspierałaby ich zaangażowanie oraz umożliwiłaby uzyskanie szczegółowych informacji i stanowić podstawę w argumentacji wprowadzania zmian.

Szkoły powinny także współpracować ze swoimi pracownikami, których codzienne doświadczenia są bogatym źródłem wiedzy i ciekawym punktem widzenia na temat konkretnych zagrożeń i problemów. Zaangażowanie woźnej lub woźnego, którzy zazwyczaj posiadają bardzo precyzyjne i przekrojowe informacje na temat tego jak dzieci docierają do szkoły oraz ich bezpieczeństwa jest szalenie ważne, gdyż to oni obserwują codzienne zachowania dzieci.

Zdjęcia 1 a i b: Warsztaty z dziećmi w Siedlcu Dużym. Fot. własne.

Zbuduj grupę roboczą

W pojedynkę, trudno zmienić świat, ale z naszych doświadczeń wynika, że większość osób ma wiele obserwacji i przekonań na temat codziennej mobilności i chętnie wspólnie podejmują działanie. Zwróć się o pomoc w pracy nad zmianą otoczenia szkolnego do ludzi, których ta kwestia dotyczy. Do kogo konkretnie i w jaki sposób? Problem przedstaw innym rodzicom, nauczycielom i dyrekcji na spotkaniu rady rodziców lub w trakcie wywiadówki. Wyświetl swoją mapę, ze spaceru zapytaj ich o zdanie na temat zaprezentowanej przez Ciebie analizy oraz o źródła zdiagnozowanych problemów. Postaraj się wyłapać wszystkie różnice zdań lub kontrowersyjne spostrzeżenia – mogą to być pierwsze sygnały wskazujące na konflikty interesów. Nie oceniaj ludzkich zachowań, po prostu staraj się je zrozumieć.

Zdjęcie 2 a i b: Współpraca Rodziców, Szkół i Radnych w Blichowie. Fot. własne.

Współpraca z władzami lokalnymi

Zagrożenia dla bezpieczeństwa ruchu drogowego w otoczeniu szkół muszą być systematycznie analizowane i uwzględniane, tak aby wprowadzane inwestycje infrastrukturalne i komunikacyjne brały pod uwagę potrzeby dzieci, rodziców i pracowników. Poniższe kroki przedstawiają jasny i przejrzysty proces, który społeczności szkolne mogą zastosować, aby rozwiązać problemy związane z bezpieczeństwem drogowym w szkołach z władzami lokalnymi:

- Dowiedz się, co jest już zaplanowane dla Twojej szkoły. Skontaktuj się z władzami lokalnymi, aby dowiedzieć się, jakie plany zagospodarowania obowiązują w promieniu Twojej szkoły. Jeśli Twoja szkoła uczestniczy w jakimś programie związanym z czystym powietrzem lub bezpieczeństwem ruchu poinformuj o tym swoich radnych i władze.

- Zbierz dane z tej inicjatywy i przekaz do lokalnych władz.
- Dane zebrane przez Twoją szkołę i rodziców mogą pomóc lokalnym władzom w zrozumieniu specyficznej sytuacji uczniów i uwzględnieniu tych szczegółowych informacji na temat obaw związanych z bezpieczeństwem drogowym w przyszłych działaniach i inwestycjach. Wszelkie fundusze i inicjatywy będzie można skoncentrować na obszarach, które uznaliście za priorytetowe.

Wizyta i spotkanie w szkole

Zidentyfikowane w Twojej szkole poważne problemy związane z bezpieczeństwem drogowym, które uznaliście za priorytet, należy przedstawić lokalnym władzom i specjalistom w tym zakresie, np. Wydziałowi Infrastruktury i Inwestycji, Policji, Radnym, oraz zaprosić ich na spotkanie z personelem szkoły oraz rodzicami, aby lepiej zrozumieć problem. Na tej podstawie będzie można opracować plan wprowadzenia zmian. Bardzo ważne jest, aby środki przeznaczone były przede wszystkim na szkoły, w których występuje największe ryzyko dla bezpieczeństwa ruchu drogowego lub w których miały miejsce zdarzenia drogowe z udziałem dzieci.

A. Jakie są kluczowe kwestie?

B. JAK JE ROZWIĄŻEMY?

(Opisz, w jaki sposób rozwiążesz zidentyfikowane problemy.)

C. Kto to zrobi?

D. Do kiedy?

Po zidentyfikowaniu potencjalnych zagrożeń lub problemów możesz rozpocząć opracowywanie listy konkretnych działań mających na celu ograniczenie każdego z nich. Istnieje kilka inicjatyw, które możesz rozważyć, aby poprawić bezpieczeństwo na drogach wokół szkoły. Jednakże każda szkoła jest wyjątkowa, dlatego aby pomóc Ci w rozwiązywaniu problemów specyficznych dla Twojego środowiska, opracowaliśmy Szkolny Zestaw Narzędzi dotyczący Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego (**Załącznik I**). W tym zestawie narzędzi opisano kilka problemów, które możesz zaobserwować w swojej okolicy. Zawiera listę działań związanych z bezpieczeństwem ruchu drogowego, które można zastosować, aby stawić czoła zidentyfikowanym zagrożeniom.

Zestaw narzędzi jest podzielony na osiem głównych obszarów ryzyka:

- niewłaściwa prędkość wokół szkół,
- korki spowodowane dowozem do szkoły,
- niebezpieczne lub nielegalne parkowanie,
- niebezpieczne lub nielegalne manewrowanie, np. zawracanie i cofanie,
- niebezpieczne przejścia lub niebezpieczne zachowania pieszych,
- niewłaściwe zachowanie pasażerów (samochodu i autobusu),
- niebezpieczne zachowania na rowerze,
- ryzyko związane z autobusami i przystankami.

A. Jakie są
kluczowe kwestie?

B. Jak je
rozwiążemy?

C. KTO TO ZROBI?
(Kto ma obowiązek
się nimi zająć?)

D. Do kiedy?

Po zidentyfikowaniu działań niezbędnych do ograniczenia ryzyka i problemów możesz koordynować niektóre z prostszych działań bezpośrednio w szkole, na przykład:

- Nauczyciele mogą skontaktować się z Policją lub Wojewódzkim Ośrodkiem Ruchu Drogowego w celu ustalenia programu edukacyjnego.
- Dyrektor może skontaktować się z Policją lub organizacjami promującymi edukację rowerową w celu zorganizowania nowoczesnego szkolenia rowerowego dla uczniów, nie tylko na kartę rowerową, ale także ogólnego w celu przypomnienia obowiązujących zasad i zorganizowania zajęć praktycznych.
- Pracownicy szkoły mogą oczyścić zieleni wokół znaków lub ustawić stojak na rowery.
- Rodzice i społeczność szkolna mogą złożyć wniosek do funduszu partycypacyjnego, jeśli taki jest w Twojej okolicy, o finansowanie wiat rowerowych, nowego oznakowania lub udogodnień dla dzieci i rodziców.
- Władze szkoły mogą skontaktować się z zarządcą drogi i podjąć dalsze działania w sprawie oznakowania drogowego.

W przypadku innych bardziej złożonych inicjatyw, takich jak utworzenie ścieżki rowerowej lub aktualizacja oznakowania drogowego, należy skontaktować się z władzami lokalnymi i zarządcami dróg.

A. Jakie są kluczowe kwestie?

B. Jak je rozwiążemy?

C. Kto to zrobi?

D. DO KIEDY?
(Ramy czasowe.)

Ustal realistyczne ramy czasowe dla docelowych działań, aby nie tylko dotrzymać terminów, ale także mierzyć wasze postępy. Jeśli podzielisz akcję na mniejsze zadania, aby je osiągnąć, ustal ramy czasowe również dla tych zadań. Nie musi to być zbyt skomplikowane – wystarczy prosty harmonogram zarządzania projektem – patrz przykład poniżej. Może to pomóc w określeniu kroków, które należy podjąć w kolejności według priorytetu, aby osiągnąć swoje działanie. Posiadanie jasnych celów może także zachęcić innych członków społeczności szkolnej do wsparcia inicjatywy.

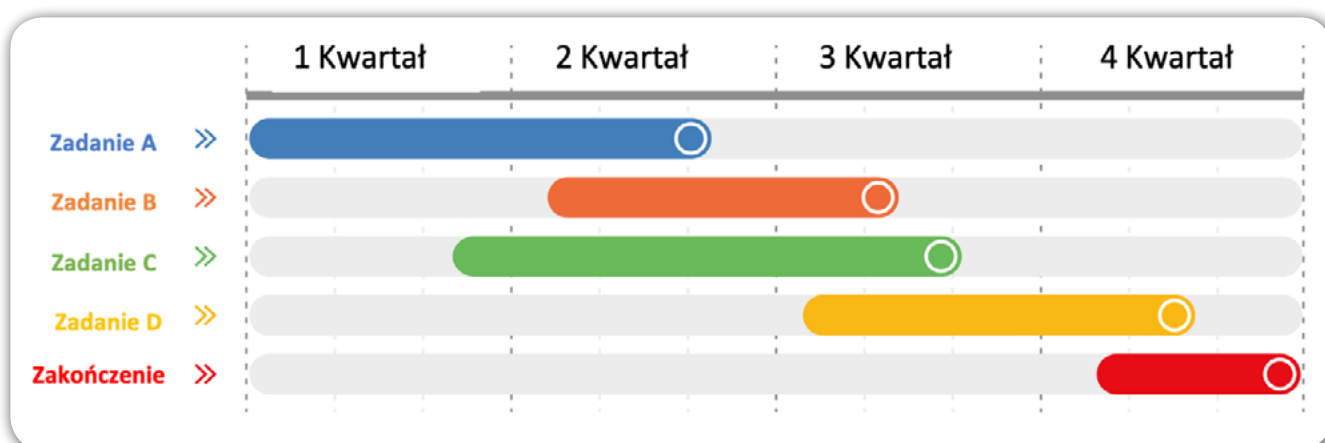

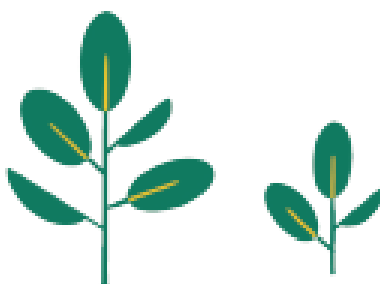
Tabela 2: Przykładowy plan zarządzania projektem

Przykłady (niektóre międzynarodowe) inicjatyw wdrożonych przez szkoły w celu poprawy bezpieczeństwa drogowego wokół szkół:

- **rozłożone godziny przywozu i odbioru;**
- **alternatywy dla rodziców i dzieci** do gromadzenia się pod bramą szkoły w przypadku braku wystarczającej ilości miejsca (inne parkingi, alternatywne wejścia do szkoły);
- **pierwszeństwo ma autobus szkolny** i dzieci podróżujące autobusem przy wysiadaniu, co pozwala zwolnić miejsce na parkingu po odjeździe autobusu;
- **Inicjatywa Strefa Serca** – strefa wolna od samochodów wokół szkoły, z punktami przywozu i odbioru poza tą strefą. Rozwiązanie to ma sprawić, że tereny szkolne będą bezpieczniejsze i zdrowsze. Motywuje także dzieci do przychodzenia do szkoły pieszo lub na rowerze;

- **Autobus rowerowy** to świetny sposób na dotarcie do szkoły z uczniami jadącymi rowerem wyznaczoną trasą w towarzystwie rodziców. Jest to inicjatywa prowadzona przez rodziców/opiekunów/społeczność, w ramach której kilku rodziców i wolontariuszy prowadzi grupy uczniów jeżdżących na rowerze do jednej lub więcej szkół. Autobus rowerowy ma punkt początkowy (osiedle) i końcowy (szkoła). Po drodze znajduje się kilka „przystanków” (wjazdów na kolejne osiedla lub kolejnych domów), gdzie dzieci i rodzice mogą wsiąść do „autobusu”. Jest to doskonały przykład zaangażowania społeczności, którego celem jest umożliwienie dzieciom w wieku szkolnym podróżowania z domu do szkoły w sposób zrównoważony, zdrowy i bezpieczny.
- **Wyłącz silnik** - wyeliminowanie postojów poza szkołami w celu poprawy jakości powietrza i ograniczenia emisji. Więcej informacji i materiały do pobrania można znaleźć na stronie:

<https://ulicaszkolna.pbd.org.pl/wiedza/#materiały-edukacyjne>

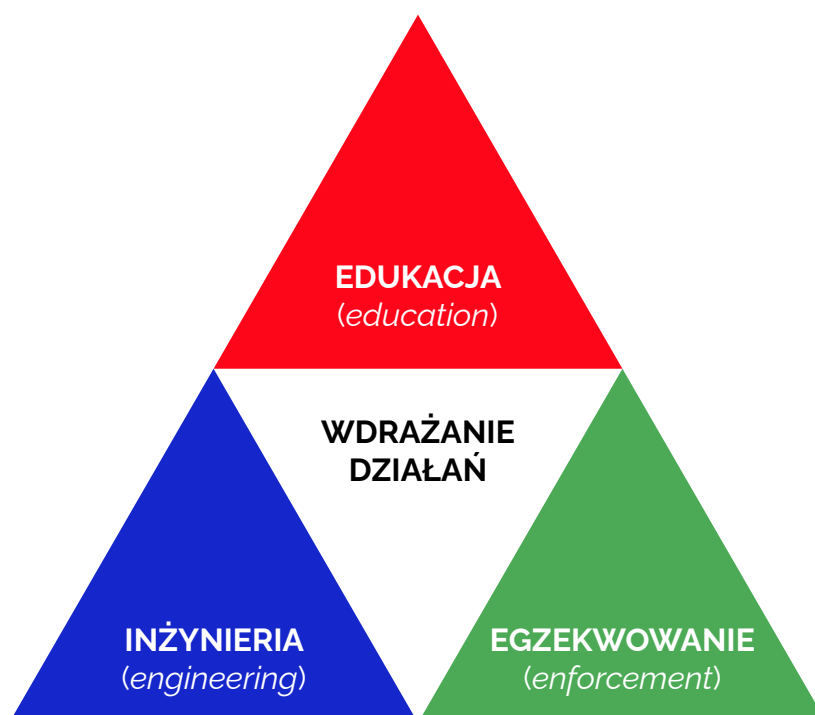
Podpisz list intencyjny dotyczący Planu Działań na rzecz Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego

Podpisując taki list, dyrektor/zarząd szkoły, przedstawiciel społeczności i rada rodziców zgadzają się przestrzegać wszystkich zaleceń zawartych w Planie Działań na rzecz Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w okresie obowiązywania planu.

Krok II

REALIZACJA INICJATYW BRD

Rysunek 4: Trzy E – inżynieria, edukacja i egzekwowanie prawa

Plan Działań na rzecz bezpieczeństwa drogowego jest już przygotowany, problemy i ryzyka zidentyfikowane, a do nich dobrane optymalne możliwe rozwiązania, ustaliliście także kto i kiedy może wesprzeć realizację. Teraz nadszedł czas, aby rozpocząć wdrażanie faktycznych inicjatyw mających na celu poprawę bezpieczeństwa drogowego w okolicy twojej szkoły.

Ważne jest, aby cała społeczność szkolna – nauczyciele, pracownicy, uczniowie, rodzice/opiekunowie, władze lokalne i lokalna policja – poparły działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego, które zidentyfikowaliście dla swojej szkoły.

Postępuj zgodnie z zasadą 3 E

Wykorzystaj trzy „E” – inżynierię, edukację i egzekwowanie prawa – aby realizować najefektywniej swoje działania podczas wdrażania Planu BRD.

Te trzy „E” nie działają w izolacji. Rozwiązania w każdej z tych dziedzin wpływają na siebie i należy je łączyć w celu uzyskania zsynchronizowanych i skutecznych interwencji.

Wszelkie działania i inicjatywy związane z bezpieczeństwem drogowym w Twojej szkole, powinny zawierać elementy z 3„E”, aby wzmocnić oddziaływanie i stworzyć warunki do trwałej poprawy sytuacji.

EDUKACJA

Edukacja szkolna

Najbezpieczniejsze kraje w Europie pod względem bezpieczeństwa drogowego kładą silny nacisk na edukację dostosowaną do wieku i mobilności dzieci oraz połączoną z dużą ilością zajęć praktycznych.

W ramach Edukacji w zakresie bezpieczeństwa drogowego przez całe życie (Lifelong Road Safety Education³) zidentyfikowano 6 grup docelowych, uwzględniających wiek i sposób przemieszczania się, w tym trzy grupy dzieci i młodzieży:

- **0-4 lata** - pod koniec tej fazy życia dziecko zna podstawowe zasady obowiązujące przy bezpiecznym uczestnictwie w ruchu drogowym (zasady przechodzenia na pasach, światła i zasady zabaw na świeżym powietrzu) i może stosować się do tych zasad w praktyce, unikać trudnych sytuacji i/lub prosić o pomoc osoby dorosłej.

³ Learning goals for lifelong road safety education; MV-SE20070167, Ministerstwo Transportu Królestwa Niderlandów, <https://corp-kentico-productie.crow.nl/getattachment/22e215e0-0532-4a03-aec7-efb27eb2565c/Learning-goals-for-lifelong-road-safety-education.pdf.aspx?lang=nl-NL&ext=.pdf>

Foto: mat. własne

- **4-12 lat** [4 podkategorie: wiek 4-6, 7-8, 9-10 i 11-12 lat] - Dzieciom w tej grupie, zwłaszcza tym młodszy, w dalszym ciągu powinni towarzyszyć opiekunowie zarówno w ruchu drogowym, jak i podczas zabaw na świeżym powietrzu. Rodzice i opiekunowie odgrywają ważną rolę w tej grupie wiekowej, jeśli chodzi o wsparcie i naukę w ruchu drogowym, ponieważ są odpowiedzialni:
 - za wszelkie urządzenia zabezpieczające (foteliki, odpowiednio dopasowane kaski, widoczność – odblaski i oświetlenie roweru),
 - za kształtowanie nawyków poprzez powtarzalne czynności w czasie,
 - nadzorują dziecko w otoczeniu, gdzie samo jeszcze nie może ocenić ryzyka, odległości, prędkości, itd.,
 - wybierają rodzaje transportu oraz trasy, np. świadomie w oddaleniu od ulicy i zanieczyszczonego powietrza ze spalin samochodowych.

W związku z tak ważną rolą opiekunów na tym etapie, życia dzieci, należy określać cele edukacyjne nie tylko dla dzieci, ale także dla rodziców i opiekunów. Szalenie ważne jest wspólne podejście szkoły i domu. Możemy zachęcić uczniów do dzielenia się swoją wiedzą z rodzicami podczas wydarzeń wspólnych (pikniki, wydarzeń okazjonalnych tj. dzień bez samochodu) lub poprzez ustawienie odwróconych zadań edukacyjnych.

Edukacja rodziców/opiekunów jest niezbędna, aby byli świadomi możliwych zagrożeń dla siebie i swoich dzieci, aby dawali dobry przykład i współtworzyli przyjazne i bezpieczne otoczenie szkoły. Zaangażowanie w tematykę BRD podczas spotkań rad rodziców i zebrań umożliwia stałą współpracę w zakresie aktualnych tematów BRD i tworzenie świadomej i aktywnej społeczności.

Dzieci grupie wiekowej 4-12 lat przechodzą przez ważne fazy rozwojowe - psychomotoryczne, sensoryczne i poznawcze. Zachowanie dzieci podczas zabawy przekształca się wraz z wiekiem w bardziej świadome wychodzenie z domu. Gdy dzieci osiągają wiek szkolny, ich aktywność ma tendencję do „rozprzestrzeniania” się z okolicy domu na najbliższe sąsiedztwo, a następnie w miarę wzrostu ich niezależności zasięg stale się zwiększa.

Małe dzieci (poniżej 7 roku życia) nie są w stanie skutecznie dostosować swojego zachowania do pojazdów poruszających się w różnych odległościach i przy różnych prędkościach, co jest główną przyczyną wypadków drogowych. Badania⁴ potwierdzają, że krótszy dystans pojazd – pieszy lub większa prędkość nadjeżdżającego auta powodują zwiększone prawdopodobieństwo niebezpiecznego wkroczenia na jezdnię przez dziecko. Sześcioletki w porównaniu z 8. i 11. latkami znacznie częściej podejmowały złe decyzje o niebezpiecznym zachowaniu na przejściu dla pieszych, ze względu na

⁴ Developmental differences in children's adaptation to vehicle distance and speed in street-crossing decision-making; Journal of Safety Research, 02/24 <https://doi.org/10.1016/j.jsr.2023.11.013>

ograniczenia w możliwości oceny prędkości i odległości. Także do około 7. roku życia dzieci patrzą na świat z perspektywy egocentrycznej⁵. Mają problem z spojrzeniem na sprawy z punktu widzenia innej osoby. Oznacza to, że gdy dziecko widzi samochód, automatycznie zakłada, że samochód/kierowca również je widzi. Dziecko nie potrafi liczyć się z zagrożeniami, które nie są od razu widoczne (np. gdy z powodu zaparkowanego samochodu nie widzi nadjeżdżającego auta lub innego ruchu drogowego).

W wieku 4–6 lat „zachowania drogowe” dzieci będą na ogół miały charakter „zabawy”; na przykład hulajnogi i rowery, używane bardziej jako zabawki niż jako środek transportu z punktu A do B. Dzieci zaczynają wyczuwać ustalone wzorce transportu, harmonogram i trasy oraz cechy otoczenia, które albo się zmieniają, albo pozostają takie same. Od 10 roku życia dzieci potrafią myśleć w bardziej abstrakcyjnych kategoriach, lepiej rozpoznawać i unikać zagrożeń, oraz są w stanie lepiej zrozumieć złożone przepisy ruchu drogowego. Dlatego jest to dobry czas na przygotowanie do Karty Rowerowej. Przemieszczanie się z powodów bardziej funkcjonalnych zwiększa się wraz z wiekiem (12–13 lat) i zaczyna być bardziej niezależnym zachowaniem w ruchu drogowym (przejście z punktu A do B). Szczególnie starsze dzieci w tej grupie wiekowej zaczną zdawać sobie sprawę, jakie zagrożenia wiążą się z ruchem drogowym i jakie mogą być konsekwencje dla ich własnego bezpieczeństwa.

Obserwacja ich zachowań na drodze przez osoby z zewnątrz może pomóc wychwycić ryzyko, jakie stwarzają w ruchu drogowym. Projektowanie przestrzeni publicznych pod kątem dzieci jest szalenie ważnym elementem systemowego podejścia do bezpieczeństwa ruchu drogowego i tworzenia przyjaznych stref szkolnych. Rodzice, opiekunowie i decydenci tworząc otoczenie szkoły oraz infrastrukturę w miejscu zamieszkania muszą wziąć pod uwagę skłonności dzieci do ryzykownych zachowań, wciąż niski poziom wiedzy i umiejętności dzieci na poziomie szkoły podstawowej, ich cechy fizyczne,

⁵ DEVELOPMENT RISK FACTORS FOR CHILDHOOD PEDESTRIAN INJURIES, Schieber, R.A. & Thompson, N.J., SWOV, 1996, <https://swov.nl/nl/publicatie/development-risk-factors-childhood-pedestrian-injuries>

cechy osobowości, takie jak ciekawość, skłonność do nieprzewidywalnych działań, ciekawość i coraz odważniejsze odkrywanie otaczającego ich świata, a także skłonność do przekraczania granic.

Dzieci zajęte odkrywaniem świata oraz tego kim są, jednocześnie są wrażliwe na wpływy zewnętrzne, opinie innych i mają tendencję do kopiowania zachowań znajomych, innych użytkowników dróg itp. W tym procesie rodzice muszą być świadomi swoich mocnych i słabych stron (np. wykazywać się prawidłowym zachowaniem) i dawać dziecku właściwe wskazówki. Planując trasę, dzieci, a zwłaszcza dorośli, muszą zadać sobie pytanie, czy trasa jest bezpieczna (spokojna/ruchliwa, oświetlona/ciemna, itd.) i czy jest najlepszą możliwą opcją.

- **12-16 lat.** – W tym wieku następuje skok rozwojowy, a także zmiany otoczenia związane z przechodzeniem ze szkoły podstawowej do średniej. W kontekście codziennych podróży, dzieci muszą przyzwyczać się do nowych godzin odjazdów i przyjazdów, dłuższych podróży i presji czasu ze strony szkoły. Wymaga to dobrego planowania. Nowe towarzystwo, z którym mogą podróżować, to także nowe trasy wybierane przez ich znajomych. Pojawiają się nowe cele podróży (wyjazd do miasta, odwiedzanie nowych przyjaciół, itp.). Zmiany zachodzące u nastolatków na poziomie fizycznym i hormonalnym mają duży wpływ na ich zachowania w ruchu drogowym, np. testosteron u chłopców wywołuje zachowania konkurencyjne, poszukiwanie sensacji i ryzyka. Nastolatki poszukują własnej tożsamości, poprzez badanie granic swoich możliwości i poziomu akceptacji ze strony otoczenia i społeczeństwa. W okresie dojrzewania dzieci wykazują bardziej ryzykowne zachowania niż dorośli. Nie wydaje się, aby było to spowodowane, jak się często uważa, gorszą percepcją ryzyka lub przecenianiem własnych możliwości. Jednak szacowane korzyści wynikające z określonych zachowań, w połączeniu ze słabą kontrolą impulsów, sprawiają, że na ogół podejmują one większe ryzyko niż inne grupy wiekowe⁶.

6 Risk and Rationality in Adolescent Decision Making: Implications for Theory, Practice, and Public Policy, Valerie F. Reyna; Psychological Science in the Public Interest Journal, Volume 7 Issue 1, 09/2006, <https://doi.org/10.1111/j.1529-1006.2006.00026.x>

Dlatego ważnym aspektem edukacji komunikacyjnej w tym wieku jest umiejętność omawiania nacisków społecznych i emocjonalnych w ruchu drogowym oraz motywacji związanych z bezpieczeństwem. Oznacza to omówienie roli osobistych motywów i impulsów danej osoby oraz roli presji grupowej i wzorcowego zachowania w zachowaniu własnym i innych. Aby wspierać młodzież w dokonywaniu wyborów i podejmowaniu decyzji, ważne jest pogłębienie wiedzy na temat możliwych zagrożeń i zachęcenie ich, aby traktowali bezpieczeństwo jako priorytet. Rodzice mogą nadal mieć wpływ na bezpieczeństwo, na przykład kupując nowy rower. Ważnym tematem jest pogłębienie wiedzy na temat zagrożeń związanych z alkoholem i narkotykami w ruchu drogowym.

Pod koniec szkoły podstawowej większość uczniów nadal nie zna wszystkich przepisów ruchu drogowego i znaków, ale większym wyzwaniem jest zestawienie wiedzy teoretycznej z praktyką. Wiemy, że grupa wiekowa 12–16 lat ma mniejszą motywację do przestrzegania zasad niż inne dzieci. Ich zachowanie skłania się bardziej do przekraczania granic niż do celowego trzymania się zasad. Znajomość i stosowanie przepisów ruchu drogowego jest zatem ważnym elementem edukacji ruchu drogowego dla tej grupy wiekowej, ale wiedza musi być połączona z motywacją i zastosowaniem ich w konkretnych sytuacjach. Obejmuje to także zachęcanie do pozytywnego i zmotywowanego podejścia do reguł w ruchu drogowym, codziennych zachowań własnych oraz współtowarzyszy w kontekście bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Programy edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa drogowego mogą być wspierane przez ekspertów i dedykowane opracowania, np.:

Kwalifikacja Trener BRD. Edukowanie dzieci i młodzieży w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego. Dostępne przez Polskie Obserwatorium Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego:

<https://obserwatoriumbrd.pl/projektybadawcze/kwalifikacja-trener-brd/>

Wsparcia w zakresie edukacji BRD mogą udzielać także Wojewódzkie Ośrodki Ruchu Drogowego, Policja, Straż Miejska oraz organizacje pozarządowe – stowarzyszenia i fundacje, np. Fundacja Rodzic w Mieście, Stowarzyszenie Partnerstwo dla Bezpieczeństwa Drogowego, Fundacja InterCars, Fundacja Ratownictwo Motocyklowe Polska, Fundacja Bezpieczni.eu, Klub Rowerowy „Trybik” i wiele innych. Zachęcamy do kontaktu z organizacjami w Twoim regionie, które pasjonują się edukacją w zakresie bezpieczeństwa, ratownictwa lub zagospodarowania przestrzeni. Zachęcamy do kontaktu i wspólnych działań.

EGZEKWOWANIE PRAWA

Poprawa bezpieczeństwa drogowego jest codziennym wyzwaniem. Policja i inne kluczowe instytucje zajmujące się bezpieczeństwem drogowym tworzą ramy, w których poruszanie ma zminimalizować nasze ryzyko wypadku. Zaangażowanie służb we współpracę ze szkołami i społecznościami w celu zapewnienia bezpieczeństwa nie może stanowić codziennej aktywności. Za bezpieczeństwo na naszych drogach, a szczególnie w otoczeniu naszej szkoły odpowiadamy my sami – wszyscy uczniowie, nauczyciele, pracownicy, opiekunowie i okoliczni

mieszkańcy, lokalne władze. Potrzebujemy zaangażowania i wspólnego porozumienia co do priorytetu życia i zdrowia, komfortowego otoczenia dla najmłodszych, minimalizacji zagrożeń i współpracy we wszelkich kwestiach związanych z bezpieczeństwem drogowym oraz Strefą Szkolną.

Kodeksy postępowania

Wspólne wypracowanie wewnętrznych zasad lub kodeksów postępowania wokół Twojej szkoły podkreśla priorytet BRD i pomaga w egzekwowaniu ustanowionych reguł. Jasne oczekiwania dotyczące bezpiecznego zachowania przekazane rodzicom, nauczycielom i uczniom ułatwia wszystkim funkcjonowanie. „Kodeks szkoły” może obejmować, np.:

- zasady separacji pieszych od ruchu pojazdów;
- trasy dojazdu rowerem do szkoły oraz regulamin widoczności roweru i ucznia;
- regulamin parkingu rowerowego i hulajnóg;
- zakaz postoju z włączonym silnikiem w okolicy szkoły;
- jasne i regularnie egzekwowane zasady parkowania w uzgodnionych lokalizacjach;
- zasady wsiadania i wysiadania z autobusów szkolnych;
- dobre przykłady rodziców i nauczycieli kształtujące bezpieczne zachowania.

Kodeks naszego bezpieczeństwa

- Zawsze jedź powoli – „prędkość pełzania jest ok”
- Bezwzględny zakaz parkowania na chodnikach, zieleni i zygzakach.
- Jeśli to możliwe, korzystaj z Parkuj & Idź w naszej okolicy (np. pod urzędem).
- Jazda na rowerze lub hulajnodze zawsze w kasku.
- Jestem widoczny – ja widzę auto, ale kierowca nie widzi mnie!
Odblaskowy zawrót głowy
- Zawsze zapinaj pasy bezpieczeństwa w autobusach szkolnych.
- Nie chodzimy po ścieżkach rowerowych i nie jeździmy rowerem po chodnikach.
- Przechodzę tylko w wyznaczonych miejscach
- Zawsze STOP przed wejściem na jezdnię.
- Rodzice i nauczyciele dają dobry przykład.

Kodeks powinien zawierać zachowania najistotniejsze dla Twojej szkoły, łatwe do naśladowania i oczywiste dla wszystkich. Należy regularnie sprawdzać, czy rodzice, uczniowie i pracownicy przestrzegają kodeksu, a w razie potrzeby dokonać jego rewizji, aby aktualne zasady zachęcały do ich przestrzegania. Nie możemy akceptować braku poszanowania przepisów ruchu drogowego i/lub kodeksu szkoły, ponieważ podważa to poszanowanie dla zdrowia i życia oraz może mieć tragiczne konsekwencje. Jeżeli rodzice, uczniowie lub pracownicy nie przestrzegają zasad, należy rozważyć alternatywne metody ich komunikowania i egzekwowania.

INŻYNIERIA

Infrastruktura drogowa oraz zagospodarowanie terenu leżą w gestii lokalnych władz i zarządów dróg. Rozwój i zapewnienie najnowszych rozwiązań w oznakowaniu lub utrzymaniu sieci drogowej oraz otoczenia szkoły zależy także od sprawnej komunikacji, analizy potrzeb i uzgadniania rozwiązań przy rozmaitych inwestycjach lub przebudowach.

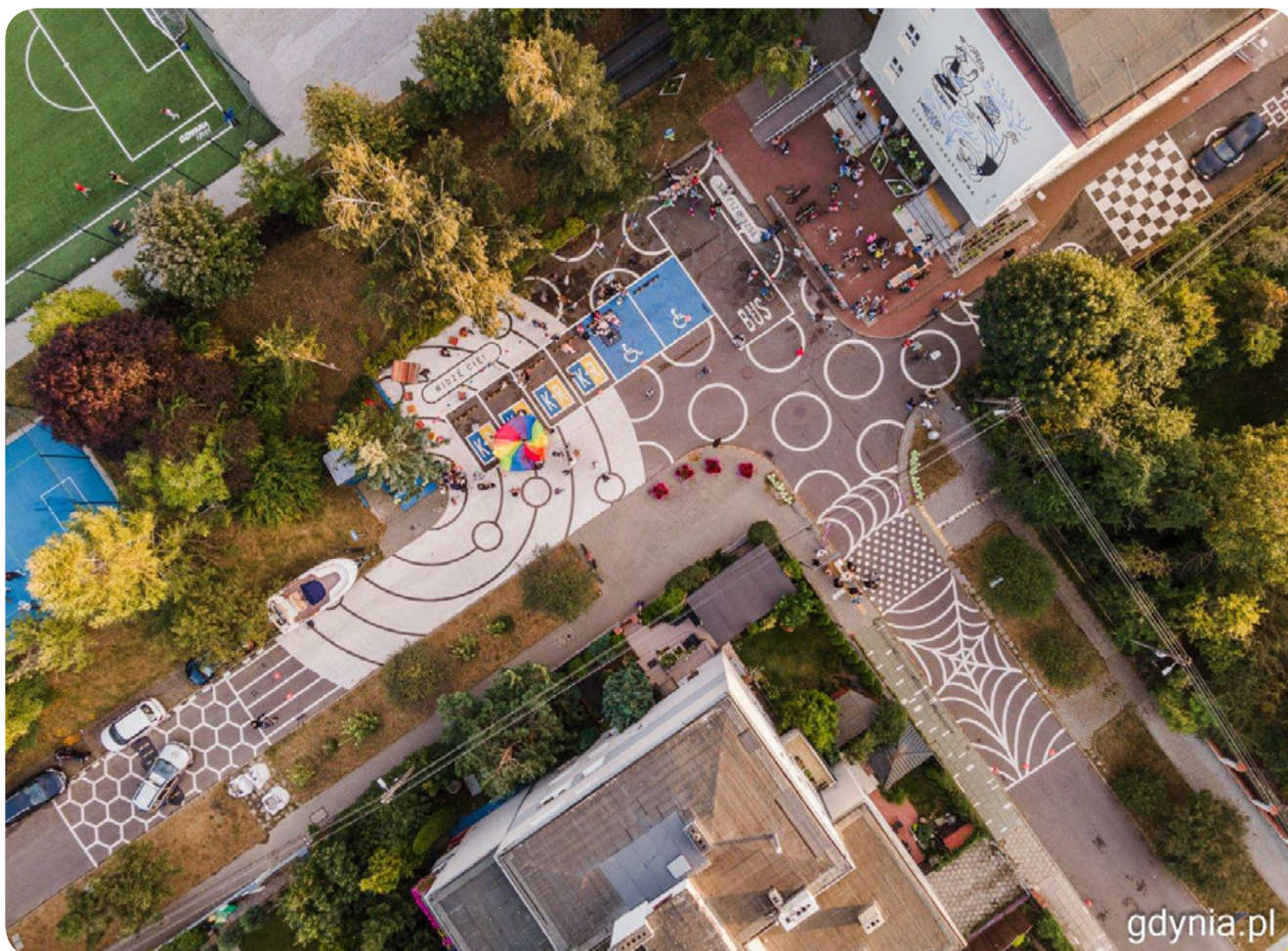
Każda szkoła jest wyjątkowa, a jej użytkownicy najlepiej znają codzienne bolączki, dlatego tak ważne jest, aby przedstawiciele szkoły i władze lokalne współpracowały nad rozwiązywaniem problemów związanych z bezpieczeństwem dzieci i wprowadzaniem udogodnień. Chociaż bezpieczeństwo szkoły jest sprawą najwyższej wagi, należy znaleźć równowagę między tym a potrzebami szerszej społeczności. Na przykład wprowadzenie systemu jednokierunkowego obok szkoły mogłoby się sprawdzić, jeśli dostępnych jest wiele alternatywnych tras, ale być może nie w przypadku odległej szkoły z ograniczoną siecią dróg. Takie analizy powinny zostać przeprowadzone przez urbanistów i inżynierów ruchu drogowego. Zgłoszenie potrzeby doświetlenia przejścia dla pieszych, przedłużenia chodnika, dodatkowego oznakowania, itp., powinno być przeanalizowane w szerszym kontekście rozwiązań. Poszukiwanie finansowania może także narodzić się z dialogu – władze lokalne będą widziały o planowanych inwestycjach oraz przebudowach i mogą potencjalnie najlepiej dopasować takie działania.

Jeśli Twoja szkoła znajduje się w pobliżu miejsca szczególnie niebezpiecznego środki powinny być przeznaczone priorytetowo na szkołę o podwyższonym ryzyku bezpieczeństwa ruchu drogowego.

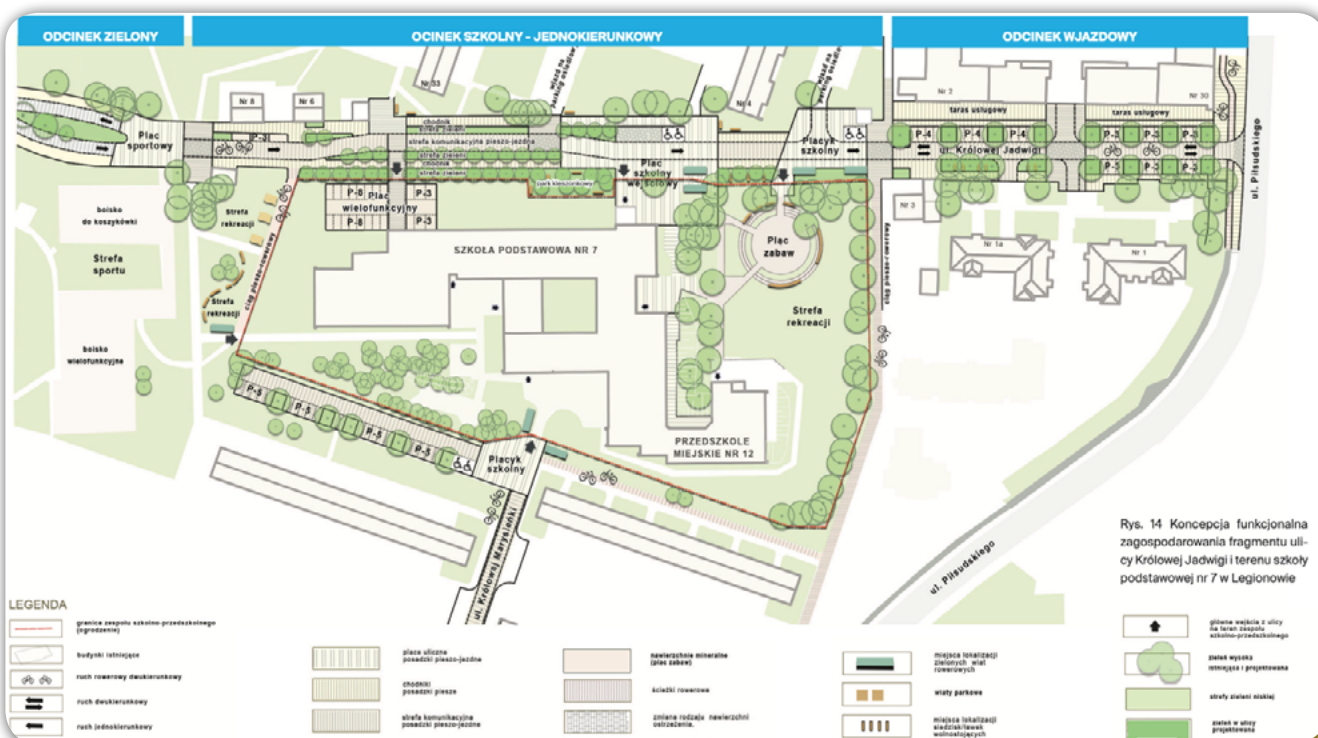
Rozpoznając potrzebę zmiany otoczenia szkoły (podczas spacerów z mapą, konsultacji, ankiet, itd.) można dobrać najtrafniejsze rozwiązania – często nawet czasowe, które umożliwiają eksperymentalne wprowadzenie czasowego zamknięcia części ulicy lub parkingu, inne zaadoptowanie przestrzeni i przekonanie do takich zmian na stałe.

Zdjęcie 5: Dzieci piszące o swoich odczuciach dotyczących nowego wykorzystania ulicy w trakcie eksperymentu w ramach projektu "Nowa Szkolna Ulica" realizowanego przez Fundację Rodzic w mieście. Fot. własne

Zdjęcie 6: Nowa aranżacja ulicy przed budynkiem Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 6 w Gdyni. „Ulica szkolna” oraz mural zwracają uwagę kierowców i pozytywnie wpływają na bezpieczeństwo.

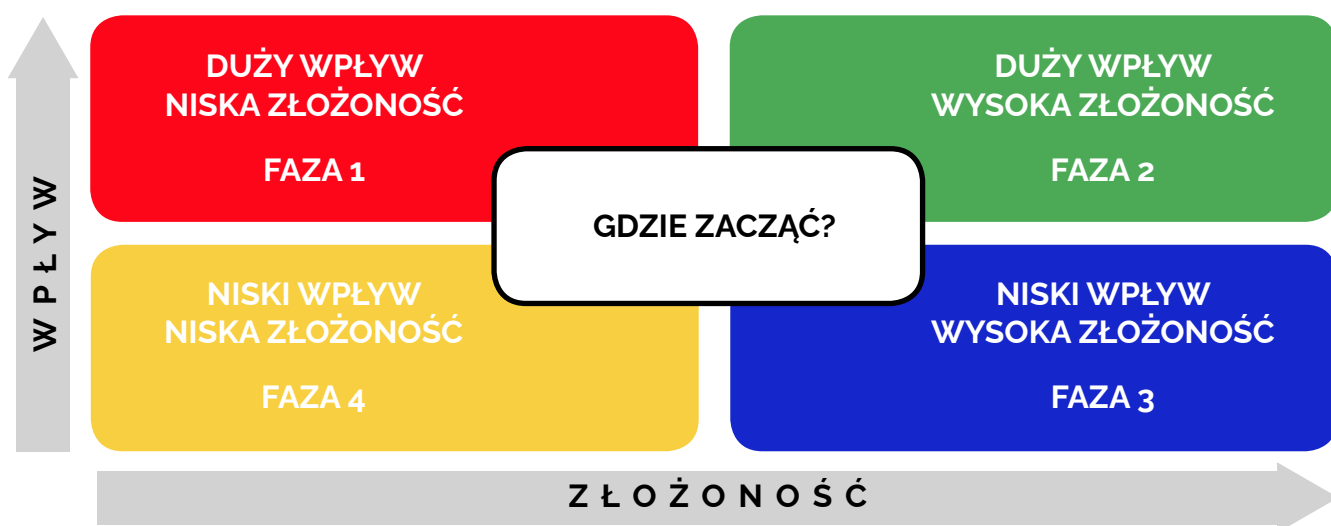
Zdjęcie 7: Przykładowa koncepcja funkcjonalna zagospodarowania terenu wokół szkoły podstawowej i przedszkola z zmianą organizacji ruchu, wprowadzeniem wyniesionych przejść dla pieszych, placu wejściowego, zieleni separacyjnej oraz nowych wejść na teren szkoły.

Ustalanie priorytetów działań

Po zidentyfikowaniu zagrożeń i możliwych rozwiązań odpowiednich dla Twojej szkoły należy zdecydować o kolejności działań. Przydatnym narzędziem może być macierz Wpływu i Złożoności na którym możesz rozplanować inicjatywy i interwencje w oparciu o ich złożoność i wpływ (rys. 7).

Na przykład uzyskanie znaku zmiennej treści wskazującego prędkość powinno być stosunkowo proste i może mieć duży wpływ na spowolnienie ruchu. Można to uznać za projekt fazy 1. Natomiast instalowanie środków uspokojenia ruchu, takich jak progi zwalniające lub mini ronda, choć ma niezwykle duży wpływ na zmianę zachowań, jest bardziej złożone pod względem planowania i wdrażania. Będzie to zatem projekt w fazie 2. Namalowanie znaku poziomego „Szkola przed nami” na drodze byłoby dość łatwe, ale być może nie byłoby tak efektywne. Będzie to zatem projekt na etapie 3. Wreszcie, projektami fazy 4 będą te, które są przyjemne do wykonania, ale nie są niezbędne. Są one bardzo złożone, a mimo to ich wpływ jest niewielki.

Każda szkoła jest inna, dlatego też środowisko Twojej szkoły i problemy z którymi się borykacie zadecydują, które inicjatywy dla Strefy Szkolnej będą najbardziej skuteczne i złożone z punktu widzenia planowania władz szkoły oraz władz lokalnych/regionalnych. Finansowanie to kolejna kwestia, którą należy rozważyć, ponieważ władze lokalne będą musiały nadać priorytet szkołom w których występuje największe ryzyko dla bezpieczeństwa.

Krok III

MONITORUJ POSTĘPY

Po wprowadzeniu zmian mających na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i utworzenie zdrowszej i atrakcyjniejszej Strefy Szkolnej należy monitorować te zmiany przez określony czas. Dzięki temu dowiemy się czy wprowadzone rozwiązania przynoszą oczekiwane korzyści i nie mają żadnych skutków ubocznych. Monitoring dostarcza informacji niezbędnych do ustalenia priorytetów i planowania dalszych ulepszeń.

Korzyści z monitorowania postępów:

- Pomaga nakreślić cele
- Łączy działania z celami
- Przekłada cele na mierzalne zadania
- Gromadzi standardowe dane w celu porównania wyników z wartościami docelowymi
- Jest podstawą raportowania postępów i uwidacznia wszelkie problemy
- Jak monitorować postępy

Mówiąc najprościej, monitorowanie polega na porównywaniu tego, co już wiesz (status) z tym, co chcesz wiedzieć (cel).

PRZYKŁAD

Co wiesz: Przed Twoją szkołą znajduje się wiele nielegalnych lub niebezpiecznych miejsc, gdzie parkują samochody.

Co chcesz wiedzieć: Czy dzięki wprowadzonym inicjatywom edukacyjnym, regulacyjnym i inżynieryjnym liczba aut niebezpiecznie parkujących zmniejszyła się lub nawet została wyeliminowana?

Można się tego dowiedzieć, monitorując aktywność rodziców/opiekunów, gdy w ciągu tygodnia przywożą/odbierają swoje dzieci do szkoły. Należy zapisywać liczbę przypadków nieprawidłowego parkowania. Porównanie tych danych z wcześniejszymi obserwacjami pokaże, czy nastąpiła poprawa w zachowaniu.

Zmiany należy monitorować długoterminowo, np. przez cały semestr lub rok szkolny, a następnie w kolejnych latach, ponieważ rotacja rodziców oraz zmiany pór roku mogą wpływać na zachowania. W przypadku zachowań szczególnie niebezpiecznych lub łamania prawa monitorowanie może mieć formę formalnego zgłoszenia. Można także monitorować nieformalnie poprzez obserwacje, ankiety i pozyskiwanie danych dotyczących prędkości lub kolizji. Jeśli nastąpiła poprawa, wiesz, że Twoje inicjatywy przynoszą skutek. Jeśli nie, musisz ocenić, dlaczego nie działają i co możesz zrobić, aby wprowadzić skuteczne interwencje.

Krok IV

OCENI I WERYFIKUJ

Ocena

Mówiąc najprościej, ewaluacja sprawdza, dlaczego cel został osiągnięty lub nie. Jeśli nie udało się czegoś osiągnąć, ważne jest, aby zrewidować i udoskonalić podejście.

Ewaluacja to:

- Analiza, czy osiągnięto zamierzone rezultaty, a jeśli nie, to dlaczego
- Bada proces wdrażania
- Identyfikuje wszelkie niezamierzone rezultaty
- Daje cenne informacje zwrotne
- Podkreśla osiągnięcia szkoły i pomaga w kształtowaniu przyszłej działalności

Mówiąc najprościej, monitorowanie polega na porównywaniu tego, co już wiesz (status) z tym, co chcesz wiedzieć (cel).

Korzystając z podanego wcześniej przykładu nieprawidłowego parkowania, w procesie oceny zadamy następujące pytania:

Czy to zachowanie się powtarza, bo nie ma alternatywy?

Czy dzieje się tak dlatego, że potrzebne jest dodatkowe oznakowanie dróg?

Czy dzieje się tak dlatego, że rodzice/opiekunowie są nieświadomi lub nie przestrzegają zasad?

A może wszystkie powyższe?

Dalsza ewaluacja będzie wymagała, np. warsztatów lub zebrania komitetu rodzicielskiego, co często może być dobrym sposobem na sprawdzenie, czy istnieje jakiś problem blokujący postęp, którego się nie spodziewałeś.

Zrewidować proces

Środowisko szkolne i społeczność stale się zmieniają i dlatego często konieczna jest zmiana podejścia. Jest rzeczą oczywistą, że jeśli inicjatywa na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dobrze się sprawdza, nie trzeba jej zmieniać, a jedynie ewentualnie wzmacniać i chwalić zaangażowane osoby. Jeśli jednak po monitorowaniu wyników swoich inicjatyw na rzecz BRD odkryjesz, że zamierzone rezultaty nie są osiągane, należy odpowiednio zmienić podejście.

Ocena powodów, dla których dana inicjatywa nie działa, pomoże ukształtować Twoje przyszłe działania. Na przykład, jeśli rodzice w dalszym ciągu nieprawidłowo parkują, ponieważ nie przestrzegają przepisów, a sytuacja jest powszechnie akceptowana, to można wzmocnić egzekwowanie szkolnych zasad parkowania, jasno komunikując rodzicom i uczniom za pośrednictwem biuletynu (Librus, itp.) lub na zebraniu, informacje o niebezpieczeństwach wynikających z takiego zachowania oraz dalszych konsekwencjach. W skrajnych przypadkach należy poprosić osoby zaangażowane w egzekwowanie prawa, takie jak strażnicy miejscy lub policja o monitorowanie przestrzegania przepisów.

DROGA DO SUKCESU!

Zaangażuj swoich uczniów jako ambasadorów, działaczy i inicjatorów.

Włącz rodziców od samego początku, aby zyskać ich zrozumienie i poparcie. Bez nich zmiany będą trudne.

Znajdź „lidera”, który będzie zaangażowany ideowo i czasowo, skoncentrowany na projekcie, zarażający entuzjazmem i gotowy z pasją kontynuować wysiłki, aby odnieść sukces.

Zbuduj silną grupę roboczą / koalicję składającą się z kluczowych graczy w danym temacie, którzy mogą pomóc w dostępie do informacji, źródeł finansowania, władz lokalnych, kontaktów z mediami itp.

Pracuj jednocześnie oddolnie (rodzice, młodzież, mieszkańcy) i od góry do dołu (radni samorządowi, inspektorzy ruchu drogowego, itd.). Dywersyfikacja dróg jest potrzebna, aby proces zakończył się sukcesem.

Bądź wytrwały. To, co nie zadziałało w zeszłym roku, mogło po prostu wymagać więcej czasu i ugruntowania, aby nasiona mogły wykiełkować. Odbywaj krótkie, ale częste spotkania i skupiaj się na małych, „wykonalnych” zadaniach.

Świętujcie małe sukcesy. Na przykład zainicjuj nagrody dla klasy, w której w każdym tygodniu najwięcej uczniów chodzi do szkoły pieszo lub na rowerze.

Przed wszystkim nie rezygnuj! To, co robisz, może uratować życie, a inni skorzystają z twojego wkładu pracy jeszcze przez wiele lat.

**Dziękujemy, że pomogliście nam uczynić
podróż do szkoły bezpieczniejszą!**

Zastrzeżenie

Mimo że dokończyliśmy wszelkich starań, aby przygotować i opublikować treść niniejszych wytycznych, nie ponosimy odpowiedzialności prawnej ani innej za jakiegokolwiek nieścisłości, pomyłki, błędne stwierdzenia lub jakiegokolwiek inne błędy jakiegokolwiek rodzaju w niniejszych wytycznych.

Są to wytyczne mające na celu poprawę bezpieczeństwa na drogach wokół Twojej szkoły. Chociaż dokończymy wszelkich starań, aby wszystkie informacje zawarte w niniejszych wytycznych były aktualne, nie ponosimy odpowiedzialności za jakiegokolwiek konsekwencje wynikające z wdrożenia planu działań na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego na obszarze społeczności szkolnej. Obejmuje to wszelką odpowiedzialność za wszelkie roszczenia lub podstawy powództwa wynikające z używania lub polegania na niniejszych wytycznych lub w związku z nimi.

Chociaż informacje zawarte w tym dokumencie zebraliśmy ze źródeł, uważamy, że są one aktualne i rzetelne, przy dokożeniu należytej staranności, nie możemy ponosić odpowiedzialności za jakiegokolwiek błędy lub pominięcia. Obejmuje to wszelką odpowiedzialność za jakiegokolwiek roszczenia lub podstawy powództwa wynikające z lub związane z jakimikolwiek błędami lub pominięciami. Linki do stron internetowych lub odniesienia w tym dokumencie prowadzą do renomowanych organizacji. Nie możemy jednak ponosić odpowiedzialności za dokładność i kompletność informacji publikowanych w takich witrynach lub odnośnikach, do których prowadzą linki. Istnienie takich linków lub odniesień nie oznacza, że popieramy jakiegokolwiek wyrażone poglądy lub oferowane produkty lub usługi.

W przyszłości możemy wprowadzić zmiany do tego dokumentu, dlatego prosimy o odwiedzenie naszej strony internetowej www.rodzicwmiescie.pl oraz www.ulicedladzieci.org, gdzie zawsze będzie dostępna najaktualniejsza wersja.

ZAŁĄCZNIK

Zestaw narzędzi - przykładowe inicjatywy BRD

PROBLEM 1 - NIEDOSTOSOWANIE PRĘDKOŚCI

Możliwe rozwiązania

- Wspólnie z zarządcą drogi / władzami lokalnymi sprawdź możliwości zainstalowania środków uspokojenia ruchu (np. wizualne zwężenie drogi, wyniesione skrzyżowania / przejścia, wysepki oddzielające lub progi zwalniające).
- Poproś o zainstalowanie (jeśli jeszcze tego nie zrobiono) lub wymianę (jeśli są zużyte) szkolnych znaków ostrzegawczych.
- Sprawdź widoczność znaków ograniczenia prędkości i szkolnych znaków ostrzegawczych (przytnij roślinność lub poproś o aktualizację oznakowania).
- Skontaktuj się z władzami lokalnymi w sprawie oznakowania zmiennej treści z pomiarem prędkości – radarowych wyświetlaczy (pilotażowa instalacja, wypożyczanie lub oznakowanie mobilne), wyświetlające komunikaty takie jak „Proszę zwolnij. Pomyśl o naszych dzieciach”.
- Poziome oznakowanie drogowe, namalowane na drodze do Twojej szkoły, np.: „Uwaga szkoła / dzieci”.

- Rozważ umieszczenie własnych szyldów szkolnych, flag lub innych elementów przyciągających uwagę na dzieci. Nie powinny one jednak zastępować ani zmniejszać skuteczności znaków drogowych ani nadmiernie rozpraszać kierowców!
- Podnoszenie świadomości na temat zagrożeń wynikających z przekraczania prędkości wśród lokalnej społeczności za pośrednictwem lokalnych mediów, biuletynów szkolnych, spotkań rodziców, itp.
- Opracowanie rygorystycznych zasad i procedur szkolnych dotyczących bezpieczeństwa w Strefie Szkolnej i jasna komunikacja do rodziców i uczniów.
- Współpraca z Policją / Strażą miejską w sprawie egzekwowania ograniczeń prędkości w okolicy szkoły.

Przykłady

Do wyboru jest wiele rodzajów oznakowania w Strefie Szkolnej (np. światła migające, znaki zmiennej treści, itd.)

PROBLEM 2 - NIEPRAWIDŁOWE PARKOWANIE I ZAKORKOWANA OKOLICA SZKOŁY

Możliwe rozwiązania

- Zidentyfikuj bezpieczne miejsca parkingowe lub punkty odwożenia dzieci w promieniu kilkuset metrów od szkoły (np. parking przed urzędem, domem kultury, klubem sportowym) i zachęcaj rodziców oraz uczniów, aby resztę drogi przeszli pieszo (Parkuj & Idź).
- Zrewiduj miejsca parkingowe wokół szkoły – kto i dlaczego może parkować, priorytet oparty na potrzebach.
- Promocja inicjatyw i wskazówek zachęcających do chodzenia lub jeżdżenia na rowerze/hulajnodze do szkoły.
- Sprawdź opcje transportu publicznego, trasy i odległości zatrzymania od waszej szkoły.
- Upewnij się, że szkoła ma odpowiednią ilość stojaków na rowery lub zadaszone wiaty.
- Rozważ rozłożenie godzin rozpoczęcia i zakończenia dnia szkolnego dla różnych grup wiekowych.
- Przy dużym natężeniu ruchu przed szkołą warto przeprowadzić pomiar struktury i natężenia ruchu drogowego oparty o metodykę Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA). Ręcznie rejestrowany może być ruch pojazdów w jednym kierunku, np. pojazdy wjeżdżające oraz dodatkowo obserwatorzy mogą zapisać pojazdy stojące dłużej z włączonym silnikiem w okolicach szkoły. Statystyka to mocna argumentacja do wprowadzania zmian.
- Jeśli obok szkoły przejeżdża dużo ciężkich pojazdów / transportu, skonsultuj z władzami lokalnymi, jakie są możliwości wprowadzenia ograniczenia takich pojazdów w godzinach pracy szkoły lub reorganizacji tras.
- szkoły, np.: „Uwaga szkoła / dzieci”.

Przykłady

- Zachęcaj dzieci do chodzenia do szkoły pieszo, koordynując ciekawe inicjatywy, np. - **Parkuj & Idź** - zostawianie pojazdów na parkingach oddalonych od szkoły skąd można przejść spokojnie w kilka minut do placówki (przykładowe oznakowanie)

- Umieść banery informacyjne dla rodziców:

- „Spacer w środę” – organizacja pieszego dojścia do szkoły w wyznaczonym dniu; dzieci w środy przyczepiają do narysowanego drzewka listki pokazujące jak dotarli do szkoły.

Zielony – pieszo, rowerem, hulajnogą

Żółty – parkuj & idź, autobus

Brązowy – samochód

Po kilku tygodniach uczniowie podsumowują, aby obliczyć % transportu. Klasa z największą ilością zielonych liści – obliczoną procentowo – otrzymuje nagrodę.

W przypadku szkół o większym zasięgu do konkursu można nadal włączyć uczniów, którzy muszą podróżować samochodem ze względu na odległość, zachęcając ich do parkowania i spaceru. Żółtym listkiem nagrodzone mogą być dzieci, które chodzą min. ostatnie 10 minut swojej podróży. Szkoła może też wyznaczyć „strefę spacerową” – obszar, z którego uczniowie mogą chodzić, aby zdobyć zielony listek.

- **Wyznaczanie miejsca i godziny**, w której uczniowie będą się spotykać, aby mogli razem bezpiecznie dojść do szkoły.
- **Autobus rowerowy** – inicjatywa jazdy grupowej na rowerach pod opieką osób dorosłych w celu zmniejszenia natężenia ruchu samochodowego przyjeżdżającego do szkoły.

PROBLEM 3 - NIEBEZPIECZNE LUB NIELEGALNE PARKOWANIE

Możliwe rozwiązania

- Dodanie oznakowania / linii zakazujących zatrzymywania się i parkowania;
- Bardzo jasne wyznaczenie miejsc dowożenia dzieci (np. strefa Parkuj & Idź), które zapobiegają korkom i niebezpiecznym sytuacjom;
- Usunięcie samochodów z terenu szkoły, jasna separacja pieszych i ruchu - aby mieć pewność, że uczniowie nie wchodzą do szkoły obok poruszających się pojazdów;

- Jeśli wejście do szkoły znajduje się w szczególnie ruchliwym miejscu, rozważ jego przeniesienie lub otworenie drugiego wejścia z innej strony budynku/terenu;
- Opracowanie rygorystycznych szkolnych zasad i procedur dotyczące parkowania – wyraźna komunikacja do rodziców i uczniów.
- Sprawdzenie możliwości posiadania „strażnika / pana Stopka / pana Agatki” kierującego ruchem przed szkołą.
- Zgłoszenie potrzeby egzekwowania przepisów przed szkołą do straży miejskiej / policji.

Przykłady

Brak jasnego oznakowania i komunikacji dotyczącej zatrzymywania/parkingu wywołuje dowolność w interpretacji przestrzeni. Jasna argumentacja i komunikacja oraz prezentacja alternatyw (możliwości parkowania w okolicy, alternatywne środki transportu) jest konieczna, aby zniechęcić do łamania przepisów.

Foto: WIRED Will Matsuda

Zmiany infrastrukturalne, takie jak reorganizacja ruchu lub runda, będzie wymagała bliskiego planowania z władzami lokalnymi.

PROBLEM 4 - NIEBEZPIECZEŃSTWA DLA PIESZYCH

Możliwe rozwiązania

- Przejścia dla pieszych powinny być wyposażone w znaki i oświetlenie ostrzegawcze.
- Szkoła może wyznaczyć „strefę bezpiecznego przejścia” i powinna informować uczniów o zasadach bezpiecznego przechodzenia.
- Przeprowadzenie warsztatów z rodzicami powinno zawierać spacer „z perspektywy dziecka” – Sprawdzenie widoczności dla dzieci – co jest na ich linii wzroku? Czy dzieci są widoczne przed przejściem i czy one mają zapewnioną widoczność?
- Pan Stopek / Pan Agatka w miejscach z dużym natężeniem ruchu lub bez sygnalizacji świetlnej.
- Rewizja ciągów dla pieszych – czy wszędzie jest chodnik, czy nie jest niczym zablokowany, czy można wyznaczyć alternatywne trasy dojścia do szkoły z bezpieczniejszymi trasami dla pieszych – dalej od ruchliwej ulicy.
- Wprowadzenie separacji pieszych – zieleni, poręcze lub inne bariery oddzielających pieszych od ruchu.
- Separacja ruchu samochodowego - odwożących dzieci rodziców, od pieszych i rowerzystów, poprzez informowanie i wprowadzanie waszych wewnętrznych szkolnych zasad.
- Edukacja komunikacyjna o bezpieczeństwie pieszych we wszystkich klasach – dostosowana do wieku i możliwości (od widoczności / odbłasków, zasad ruchu drogowego, oceny odległości, a nawet drogi hamowania pojazdów i prędkości - w starszych klasach np. na fizyce)

Przykłady

- Poinformuj władze lokalne / zarządcę drogi o wszelkich nieodpowiednich lub wyblakłych oznakowaniach drogowych, złym utrzymaniu chodników lub ich braku.

- Wytyczne projektowania infrastruktury dla pieszych:

<https://www.krbrd.gov.pl/wp-content/uploads/2021/02/Wytyczne-projektowania-infrastruktury-dla-piesznych.-Projektowanie-oswietlenia-przejsc-dla-piesznych-WR-D-41-4-1.pdf>

- Wytyczne prawidłowego oświetlenia przejść dla pieszych:

<https://www.krbrd.gov.pl/wp-content/uploads/2018/07/Wytyczne-prawidlowego-oswietlenia-przejsc-dla-piesznych-raport-z-przeprowadzonych-studiow-i-analiz.pdf>

- „Bądź bezpieczny i bądź widoczny” - promowanie widoczności i wiedzy, że kierowca może nie widzieć pieszego, a potrzebuje czasu na reakcję.

- „Pola w wielkim mieście”

<https://its.waw.pl/10204.pl,Pola-w-wielkim-miescie.html>

PROBLEM 5 - NIEBEZPIECZEŃSTWA DLA PASAŻERÓW

Możliwe rozwiązania

Edukacja uczniów i rodziców o znaczeniu prawidłowego zapinania pasów bezpieczeństwa i używaniu fotelików nawet na krótkich dystansach – „Mocno kocham – mocno zapinam”.

Opracowanie rygorystycznych zasad i procedur szkolnych dotyczących niedopuszczalnego zachowania (np. niezapinania pasów bezpieczeństwa, wysiadania z pojazdu na jezdnię, poruszanie się w autobusie podczas jazdy). Przekaż je zarówno rodzicom, jak i uczniom.

Jeśli niebezpieczne zachowania będą się powtarzać, rozważ zwrócenie się o wsparcie w zakresie egzekwowania prawa do Policji / Straży miejskiej.

Przykłady

Zachęcanie rodziców i dzieci do korzystania z pasów i fotelików poprzez ciekawe materiały informacyjne, np. Klub Pancernika:

<https://klubpancernika.pl>

PROBLEM 6 - NIEBEZPIECZEŃSTWA DLA ROWERZYSTÓW

Możliwe rozwiązania

Edukacja uczniów i rodziców o znaczeniu prawidłowego noszenia kasków, elementów odblaskowych i właściwym wyposażeniu rowerów.

Sprawdzenie możliwości utworzenia ścieżki rowerowej prowadzącej do i ze szkoły i/lub połączenia szkoły z istniejącą siecią ścieżek rowerowych.

Jeśli istnieje już ścieżka rowerowa, należy zapewnić wyraźne rozróżnienie od przestrzeni dla pieszych – separacja fizyczna lub kolorystyczna.

Zapewnienie odpowiedniej ilości stojaków na rowery i hulajnogi – najlepiej zadaszonych.

Opracuj rygorystyczne zasady bezpiecznego korzystania z rowerów i regularnie je egzekwuj.

Przykłady

Katalog przykładowych rozwiązań infrastruktury dla rowerzystów:

<https://www.krbrd.gov.pl/wp-content/uploads/2020/12/KATALOG-przykladowych-rozwiazan-infrastruktury-dla-rowerzystow.pdf>

Kask powinien być dopasowany rozmiarem, dobrze leżeć na głowie dziecka, mieć odpowiednio wyregulowane zapinanie i paski boczne. Nie może być zbyt luźny lub zbyt mały. Przy wyborze kasku nie powinniśmy kierować się wyglądem tylko jego odpowiednim dopasowaniem.

Foto: safe routes Utah, edu.

PROBLEM 7 - RYZYKO ZWIĄZANE Z AUTOBUSEM SZKOLNYM

Możliwe rozwiązania

- Jasne i czytelne oznakowanie ostrzegające kierowców o zatoce dla autobusu szkolnego.
- Rygorystyczne szkolne zasady i procedury dotyczące wsiadania i wysiadania z autobusów szkolnych - wyraźnie komunikowane rodzicom i uczniom.
- Nauczyciele i rodzice-wolontariusze monitorujący zatokę autobusów szkolnych / przystanek, aby zachęcić do przestrzegania przepisów.
- Jeśli przystanek autobusowy znajduje się w obszarze zwiększonego ryzyka, skontaktuj się z władzami lokalnymi / zarządcą drogi w celu przeniesienia lub modyfikacji.

Przykłady

Dobre zasady i procedury obowiązujące dorosłych i uczniów korzystających z przystanków autobusów szkolnych są gwarancją bezpieczeństwa uczniów.

Dzieci są często nieprzewidywalne, nawet jeśli mają odpowiednie przeszkolenie i edukację. Rodzice i szkoły powinni pracować nad stworzeniem wewnętrznie bezpiecznego systemu autobusów szkolnych, w którym błędy dzieci nie skutkują zagrożeniem wypadkiem i obrażeniami.

Sprawdź autobus:

<https://www.gov.pl/web/gov/sprawdz-autobus>

<https://www.gov.pl/web/gitd/bezpieczny-autokar>

Oznakowanie:

https://www.znakowo.pl/blog/autobus-szkolny/?srsltid=AfmBOorJWd_EBI3mjblVNFhokgtvX2DG48SCmMogvNAdh2J1qgXFW965

ZAŁĄCZNIK

List motywacyjny do rodziców i ankieta dotycząca bezpieczeństwa ruchu drogowego

wznajduje się przykład listu, który może być wysłany do rodzin przez dyrektora szkoły, zapraszającego do wypełnienia szkolnego formularza opinii na temat bezpieczeństwa drogowego.

[LOGO SZKOŁY]

Ankieta dotycząca bezpieczeństwa drogowego w szkole

Droga Rodzino,

W ramach naszego wspólnego zaangażowania w bezpieczeństwo naszych uczniów, [Nazwa szkoły] będzie wdrażać szereg działań dla poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w otoczeniu naszej szkoły i lokalnej społeczności.

Aby ustalić, jakie są najważniejsze kwestie dotyczące bezpieczeństwa drogowego dla naszej szkoły, chcielibyśmy prosić Państwa o istotne informacje za pośrednictwem załączonego formularza. Monitorowane i sprawdzane będą także czynności związane z przywożeniem i odbiorem dzieci pod kątem kluczowych zagrożeń dla bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Bardzo doceniamy Twoją współpracę przy wypełnieniu i odestaniu tej ankiety do dnia [Data].

Cieszymy się na współpracę z Państwem w tworzeniu naszej Strefy Szkolnej - bezpieczniejszego środowiska dla uczniów i nas wszystkich.

*Z wyrazami szacunku,
Dyrektor Szkoły*

Ankieta powinna zostać przygotowana indywidualnie dla każdej szkoły – zależnie od jej położenia, ilości uczniów oraz dostępności infrastruktury i transportu zbiorowego. Przykład audytu i ankiety (wersja angielska):

<https://www.nationaltransport.ie/wp-content/uploads/2021/01/Universal-Design-Walkability-Audit-Tool-V1.pdf>

Przykład pełnego audytu bezpieczeństwa ruchu drogowego wokół wybranych szkół w Warszawie w ramach projektu Droga na Szóstkę:

https://zdm.waw.pl/wp-content/uploads/2021/07/Raport_SP41.pdf

Przykład audytu otoczenia szkoły prowadzonego przez Fundację Rodzic w Mieście:

<https://rodzicwmiescie.pl/wp-content/uploads/2023/09/Otoczenie-szkoly2-2.pdf>

Dzieci są pełnoprawnymi mieszkańcami naszych miast, dlatego ich perspektywa i potrzeby powinny być brane pod uwagę przy działaniach kształtujących miejską przestrzeń.

„Ulice dla dzieci” to inicjatywa Fundacji Rodzic w mieście, która poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi, inicjatywami miejskimi i samorządami dąży do tworzenia bezpiecznych, demokratycznych i zrównoważonych miast.

WIERZYM W:

- prawo dzieci do beztroskiego dzieciństwa w mieście;
- pełną kompetencję dzieci do współtworzenia miasta w zgodzie z ich potrzebami;
- zielone, wolne od smogu i bezpieczne miasta, w których ludzie chcą wychowywać swoje dzieci;
- mądre i wizjonerskie przywództwo, które oddaje proces kształtowania miasta w ręce mieszkańców;
- ideę miast praw człowieka, które uwzględniają potrzeby każdego mieszkańca;
- międzysektorową współpracę ponad podziałami na rzecz miast jako miejsc dobrych do życia.

NASZE CELE:

- tworzenie szkolnych ulic – bezpiecznych, pozbawionych samochodów i spalin;
- zmiana otoczenia szkoły i tworzenie zielonych i bezpiecznych przestrzeni pozwalającym dzieciom na zabawę, spędzania czasu z rówieśnikami, naukę samodzielności;
- tworzenie bezpiecznej infrastruktury, która pozwoli dzieciom na samodzielne i bezpieczne poruszanie się po mieście, w szczególności w drodze do szkoły;
- tworzenie bezpiecznej dla dzieci infrastruktury rowerowej pozwalającej na samodzielne lub w towarzystwie opiekuna poruszanie się po mieście, szczególnie w drodze do szkoły;
- upodmiotowienie dzieci jako pełnoprawnych mieszkańców miast, których potrzeby brane są pod uwagę w procesach placemakingowych.

www.ulicedladzieci.org

www.rodzicwmiescie.pl

Zapraszamy do współpracy!
kontakt@rodzicwmiescie.pl

Nr konta:

67 1600 1462 1860 2330 8000 0001